

HOGY VOLT,
HOGY NEM VOLT!...

www.tenyileg.com

TARTALOMJEGYZÉK

- SUMER-MAGYAR ROKONSÁG - A TÖRTÉNET 3
  - SUMER-MAGYAR ROKONSÁG - A NYELV 11
  - HUN-MAGYAR ROKONSÁG 16
  - ŐSBUDA A PILISBEN 25
  - KÁROLYI MIHÁLY ÉS TRIANON 31
  - HOLOKAUSZTTAGADÁS 42
  - LEGENDÁK A KOMMUNIZMUSRÓL 52
-

SUMER-MAGYAR ROKONSÁG

A TÖRTÉNET

A SUMER-MAGYAR NYELVAZONOSSÁGOT BADINY-JÓS FERENC BEBIZONYÍTOTTA

Állítás:

A sumer-magyar nyelvazonosságot
Badiny-Jós Ferenc bebizonyította.

Cáfolat:

Badiny-Jós Ferenc nem ismeri a sumer
nyelvet és az ékírást, ominózus olvasata
a hamisítás és félreolvasás keveréke.

Bővebben:

Egy több helyütt idézett megállapítása szerint egy kétnyelvű táblatöredéken sumerül az „eme ku mah gar”, ennek akkád fordításaként a „li-sa-an su-me-ri” (=sumer nyelv) fordítás olvasható. A fordítás pontos, akkádul a lisan sumeri kifejezés tényleg azt jelenti, hogy „sumer nyelv”. A baj a sumer szöveggel, illetve mindkét szöveg esetében a jelek számával van. A sumerben ugyanis nem szerepel a mah jel, ezt Badiny-Jós Ferenc illesztette be, és semmivel sem indokolta, miért is kellene ott lennie. Szerepel viszont mind a sumer, mind az akkád részben több más jel is. Ha csak ennyi lenne a probléma, önmagában már ez is mutatná az eljárás tarthatatlan voltát: jelek önkényes betoldásával és elhagyásával bármilyen szövegbe bármit beleolvashatunk. Ezen felül azonban az is kiderül, hogy Badiny-Jós nem tud sem sumerül, sem akkádul. Az eme-ku jelcsoport helyes olvasata eme-gi, és így valóban azt jelenti sumerül, hogy „sumer nyelv”. Amit pedig ő gar-nak olvasott, olvasható máshogy is, és a szöveg általa leghagyott akkád részében ott van az a szó, ami egyértelművé teszi, hogy a jelet nem gar-nak kell olvasni, mint ahogy azt is, hogy együtt kell nézni a következő két sumer jellel, amit ő egyszerűen leghagyott. A hivatkozott töredéket Å. Sjöberg assziriológus 1975-ben kiadta a Zeitschrift für Assyriologie 64. számában; a 142. oldalon az ominózus két sor alábbi átírását találjuk:

[xx] eme-gi7 ni-sè-ga-eme-[urx-ra i-zu-ù]

[xl]i-šá-an šu-me-ri tam-šil ak-k[a-di-i ti-de-e]

A fordításból pedig egyértelműen kiderül, hogy egy ún. vizsgaszövegről van szó, rengeteg ilyet ismerünk. A sor fordítása a következő: „A sumer nyelvet és akkád megfelelőjét ismered-e?” Szó sincs tehát magyar nyelvről. A teljesség kedvéért hozzá kell tenni, hogy Badiny Jós később változtatott az olvasaton, már nem toldotta be a mah jelet, és eme hun-gar-ról beszélt, Sjöberget pedig az igazság elhallgatásával vádolta meg...

KÜLFÖLDI KUTATÓK MÁR MEGÁLLAPÍTOTTÁK A SUMER-MAGYAR ROKONSÁGOT

Állítás:

A 19. sz.-ban a külföldi kutatók (Lenormant, Oppert stb.) már megállapították a sumer-magyar rokonságot, tehát ezt már a külföld is elismerte.

Cáfolat:

A 19. sz. végén több agglutináló nyelvvel is próbálták rokonítani a sumert, de valamennyi akkori és későbbi azonosítás nyelvészetileg tarthatatlannak bizonyult.

Bővebben:

Csakugyan, a 19. sz. végén, amikor kiderült a sumer agglutináló volta, több ismert agglutináló nyelvvel, többek között a magyarral is összehasonlították. az utolsó ilyen kísérlet, amely tudományos folyóiratban jelent meg, Galgóczy János tollából származott, és a fent említett Zeitschrift Für Assyriologie 1910. és 1911. évi évfolyamaiban jelentek meg, ám szakmai körökben visszhangtalanok maradtak. Azóta a sumert több tucat nyelvvel próbálták összefüggésbe hozni, mindegyikről kiderült, hogy nyelvészetileg tarthatatlan (nemrég újra felvetette egy nem nyelvész assziriológus az uráli rokonságot, de olyan érvekkel, melyeket egy középiskolás is megmosolyogna; javaslatának külön pikantériája, hogy ugyanazon a konferencián, ugyanabban a szekcióban a proto-bantu is felmerült mint a sumer lehetséges nyelvrokona...

A FINNUGOR ROKONSÁGOT A HABSBURGOK ÉS SZOVJETEK ERŐLTETTÉK RÁNK

Állítás:

A finnugor rokonságot a Habsburgok és szovjetek erőltették ránk.

Cáfolat:

A nyelvrokonság megállapítása a mindenkori legkorszerűbb módszerekkel történt, és nemcsak hazánkban, hanem a világ összes országában ugyanarra az eredményre jutottak.

Bővebben:

Ez az összeesküvés-elmélet ma is nagyon népszerű. De hogyhogy nem omlott össze a finnugor nyelvrokonság elmélete a Habsburg birodalom, majd a Szovjetunió összeomlásával? Hogyhogy a világ összes egyetemén, Oxfordtól Heidelbergig, a finnugor rokonságot tanítják a mai napig, ott is, ahol semmilyen Habsburg- vagy szovjet befolyás nem érvényesült, sőt ellenségei voltak e két birodalomnak? Emellett Budenzet többen Habsburg ügynöknek tartották. Még ha az is volt, bár erre semmilyen bizonyíték sincs, nyelvészeti megállapításainak valóságtartalmát ez nem érinti, azokat nyelvészeti érvekkel kellene cáfolni. Erről érdemes elolvasni [Nádasdy Ádám írását](#).

Szintén közzismert a finnugor nyelvrokonságot tagadók körében egy Trefort Ágostonnak tulajdonított, 1876-os vagy 1877-es idézet, mely szerint az akkori kultuszminiszter politikai okból erőltette volna a finnugor kapcsolatot. Igen ám, csak hogy ezt az „idézetet” száz évvel később fogalmazták meg, ahogy ezt egy [elemzés](#) kimutatta.

FINNORSZÁGBAN MÁR NEM IS TANÍTIJÁK A FINN-MAGYAR NYELVROKONSÁGOT

Állítás:

Finnországban már nem is tanítják a finn-magyar nyelvrokonságot.

Cáfolat:

Tankönyvek sorával illusztrálható az állítás valótlanága.

Bővebben:

Minden részletesebb magyarázat helyett egy finn tankönyveket megvizsgáló blogbejegyzés:

<http://www.nyest.hu/renhirek/nem-tanitjak-a-finnugor-rokonsagot-finnorszagban>

A KÁRPÁT-MEDENCEI ÉS A MEZOPOTÁMIAI ÍRÁSBELISÉG ROKONOK

Állítás:

A kárpát-medencei és a mezopotámiai írásbeliség rokonok, és a sumer-magyar rokonság bizonyítékai.

Cáfolat:

Az a néhány kárpát-medencei jel, mely párhuzamot mutat a mezopotámiai írással, egyszerű közvetett kereskedelmi kapcsolatokkal megmagyarázható, ráadásul akkor Mezopotámiában még nem beszélhetünk sumer népről vagy nyelvről.

Bővebben:

1961-ben Alsó-Tatárlakán (Tartaria, ma Románia), napvilágra kerültek olyan táblácskák, melyeknek jelei közül néhány feltűnően hasonlított a 4-3. évezredi mezopotámiai piktogramokra. Hasonló jelek, igaz, jóval kevesebb, több lelőhely edényein, tárgyain is megtalálhatók, bár funkciójuk nem ismert. Az itteni lakosságnak, az ún. Vinča-kultúra népének eddig nem bukkantak összefüggő írásos emlékére, ennek hiányában pedig a mostanáig előkerült jelekről nem állapítható meg, hogy csakugyan írásról vagy egyéb szimbólumokról van-e szó. A mezopotámiai ékírás és az itteni jelek hasonlósága részben magyarázható a jelek egyszerűségével (pl. a kalász minden gabonatermő kultúrában megtalálható, két vízszintest metsző függőleges vonal az egyik legegyszerűbb forma stb.), részben közvetett kapcsolatokkal is. Az is közismert, hogy az idegen jeleknek, szavaknak gyakran mágikus erőt tulajdonítottak, tehát egyszerű amulettekről is szó lehet. Ahhoz, hogy közvetlen kapcsolatot és kárpát-medencei írásbeliséget feltételezzünk, sokkal több és egyértelműbb itteni leletre lenne szükség, illetve, nagyszámú kárpát-medencei tárgynak is elő kellene kerülnie Mezopotámiából. Szintén nem tesz jót az elméletnek, hogy az alsó-tatárlaki táblák megtalálásának régészeti dokumentációja elég hiányos, nem tudni, pontosan milyen rétegből, milyen korból, milyen más tárgyakkal együtt kerültek elő, ráadásul a táblák régóta hozzáférhetetlenek, tehát még a hamisítás sem zárható ki.

A SUMEREK A KÁRPÁT-MEDENCÉBŐL VÁNDOROLTAK EL

Állítás:

A sumerek a Kárpát-medencéből vándoroltak el: az előbb említett írások egyezésén kívül ezt az is bizonyítja, hogy eredetmondáikban nagy szerep jut a hegyeknek.

Cáfolat:

Sumer eredetmondát nem ismerünk, olyan szöveg pedig, hogy ők bárhonnán bevándoroltak volna, nincs. A hegyek szereplése nem meglepő, hiszen az Iráni fennsíkkal kimutatható kereskedelmi és politikai kapcsolatok léteztek évezredek óta.

Bővebben:

A mezopotámiai mitológiában több eposzt is találhatunk a világ, az istenek, az ember és a civilizáció teremtéséről, de olyan szöveg, amely arról szólna, hogy bármilyen nép valahonnán bevándorolt volna Mezopotámiába, nincs. Közvetett formában erről szól a Martu isten házassága c. eposz, amelyben Martu beházasodik a mezopotámiai panteonba, de ez sem a sumerekről, hanem a Martu által megszemélyesített martu, ismertebb akkád nevén amurrú népről szól (az amurrúk legismertebbjéről, Hammurapiról mindenki hallott). Ez az alkotás azonban a 3. évezred végén lezajlott folyamatról szól, és épp a sumerek (és akkádok) által lakott térségbe érkezett egy idegen nép. A hegyek közelsége, és az Iráni fennsík népeivel való több évezredes kapcsolattartás pedig jól magyarázza a hegyek gyakori szereplését.

A SUMEREK A 2. ÉVEZRED VÉGÉN ELVÁNDOROLTAK A KÁRPÁT-MEDENCEI ŐSHAZÁBA

Állítás:

A sumerek a 2. évezred vége felé elvándoroltak, hogy hosszú útjuk végén visszatérjenek a kárpát-medencei őshazába.

Cáfolat:

Semmilyen elvándorlás nem mutatható ki a kérdéses időszakban, bevándorlás igen, és a nyelvcsere nyomai is egyértelműek

Bővebben:

Az előbbi pontban már szó esett róla, hogy a sumer elvándorlás feltételezett időpontjában nem el-, hanem bevándorlás zajlott: ekkor érkezett a Folyóközbe az amurrú népesség, s magába olvasztotta az itteni lakosságot. Maga a beolvadás már csak betetőzése volt egy több évszázada tartó lassú folyamatnak, melynek során a sumer anyanyelvű népesség egyre nagyobb része hagyott fel a sumer használatával és vált akkád nyelvűvé. Ennek kapcsán nagyon fontos leszögeznünk, hogy abban az időben a nyelvnek semmiféle identitásképző szerepe nem volt. Az identitást az egyén (amennyiben erre bármilyen utalást találunk) egyrészt a városához, városának vezető istenéhez való kötődésében fejezte ki, másrészt éles határ húzódott a megtelepedett életmódot folytatók, valamint a nomád vándorlók között. Elvándorlásra, főleg egy nép elvándorlására semmilyen adatot nem találunk 2. évezred eleji szöveges vagy a régészeti forrásokban.

SUMER-MAGYAR ROKONSÁG

A NYELV

A SUMER ÉS A MAGYAR NYELV IS AZ AGGLUTINÁLÓ NYELVEK KÖZÉ TARTOZIK

Állítás:

A sumer és a magyar nyelv is az agglutináló nyelvek közé tartozik, tehát közülük van egymáshoz.

Cáfolat:

Az agglutináló csoportba több száz, egymással semmilyen kapcsolatban nem lévő nyelv tartozik, a sumer és magyar is ilyen.

Bővebben:

Maga az állítás, miszerint a két nyelv azonos típusba tartozik, igaz. Ez azonban semmit nem árul el a nyelvek rokonságáról. A nyelveket típusuk szerint három vagy négy nagy csoportba szokás sorolni. Az agglutináló nyelvek azok, amelyek toldalékokat illesztnek a szótövekhez a különböző nyelvtani funkciók kifejezésére. Több száz agglutináló nyelv van világszerte, amelyek nem állnak rokonságban egymással. Rokon nyelveknek ugyanis azokat a nyelveket nevezzük, amelyek közös ősrre vezethetők vissza, azaz egyazon nyelvből alakultak ki. Az, hogy a magyar és a sumer agglutináló nyelv, szerkezeti hasonlóság, abból is igen távoli. Ha közelebbről is megnézzük a két nyelvet, láthatjuk, hogy például míg a magyarban a legtöbb toldalék a szó mögött áll, a sumerben az igeen található nyelvtani kifejezőeszközök többsége úgynevezett prefixum, azaz előtag, amely megelőzi a szót. A főnevek toldalékolása is egészen más a sumerben: a főnév nyelvtani tulajdonságait jelző elemek kikerülnek a teljes főnévi csoport végére, egymás mellé. A magyar „az erős királyok gyermekeihez” kifejezés így nézne ki sumer szerkezetben: gyermek király erős-ok-nek-ek-hez, azaz a többes szám kifejezései és az esetrag a szerkezet végére kerülne. Ez jól mutatja, hogy a tipológiai hasonlóság is csak igen távoli.

Összefoglalva tehát elmondható, hogy

- a rokonság és a tipológiai hasonlóság egészen más ismérveken alapszik,
- az agglutináló csoportba rengeteg, semmilyen kapcsolatban nem lévő nyelv tartozik,
- a magyar és sumer szerkezeti hasonlósága csak nagyon általános szinten jelenik meg, közelebbi vizsgálatra ez a hasonlóság szertefoszlik.

A SUMER ÉS A MAGYAR NYELVTAN SOK PONTON EGYEZIK

Állítás:

A sumer és a magyar nyelvtan sok ponton egyezik.

Cáfolat:

A sumer és a magyar nyelvtan szinte semmiben nem egyezik meg azon kívül, hogy mindkét nyelvben találhatóak todalékok

Bővebben:

Akadnak olyan kísérletek, amelyek a két nyelv nyelvtani jellemzőinek azonosságát próbálják kimutatni. Ilyen állítás az, hogy azonos számú főnévi eset található a sumerben és a magyarban. Ez tényyszerű tévedés: a sumerben ma a kutatók, elmélettől függően tíz vagy tizenegy esetet különböztetnek meg, míg a magyarban tizenhét esetet ismerünk. Nagy különbség az is, hogy a sumer esetek egy része különbözőképpen jelenik meg az úgynevezett élő és élettelen főnevekkel. Ez egy igen fontos kategória, amelynek egyik osztályába (élő) az emberek és a természetfeletti lények, másik osztályába (élettelen) az állatok, növények, tárgyak és absztrakt fogalmak kerülnek. Az élettelen osztályba tartozó főnevek egyes eseteket nem, vagy más formában kaphatnak meg (így például a részes eset jelölője élők esetében –ra, míg életteleneknél –e), nem állhatnak többes számban, illetve az igei egyeztetés erősen korlátozottan vonatkozik rájuk. Az élő-élettelen felosztást, és következményeit hiába keressük a magyar nyelvben. Nagy különbséget tapasztalunk azon eseteknél is, amelyek a mondat fő szereplőit jelölik ki. A magyarban a tárgyias és tárgyatlan ige alanya ugyanabban az esetben, alanyesetben áll, míg a tárgyias ige tárgya tárgyesetben. A sumerben más a helyzet: a tárgyatlan ige alanyát és a tárgyias ige tárgyát jelzi egy eset, az úgynevezett abszolútív (amelyet zéró (Ø), azaz az esetrag hiánya jelöl), és egy másik eset, az ergatív jelöli a tárgyias ige alanyát (amelyet a sumerben egy –e jelöl). Így pl. a sumer ragokkal így nézne ki egy tárgyias és egy tárgyatlan igét tartalmazó mondat: A király-e áldozat-Ø mutat be. Viszont: A király-Ø sétál. Ez egy nagyon fontos különbség, és a nyelvtipológia az ilyen nyelveket két külön csoportba sorolja.

A fentiekből talán kiderült: a sumer és a magyar nyelvtan szinte semmiben nem egyezik meg; azon felül, hogy mindkét nyelvben találhatóak todalékok (ami még sok száz vagy éppen több ezer nyelvre jellemző), szinte csak különbségeket találunk a két nyelv grammatikája között.

A SUMER ÉS A MAGYAR NYELV HANGÁLLOMÁNYA MEGEGYEZIK

Állítás:

A sumer és a magyar nyelv hangállománya megegyezik.

Cáfolat:

Az állítás értelmetlen, mert ehhez nem tudunk eleget a sumer nyelv hangállományáról

Bővebben:

Találkozhatunk olyan állítással is, hogy a sumer és magyar nyelv azonos hangállománnyal rendelkezik, ezért csak a magyaroknak van esélyük a sumer hangkészletet megfelelően leírni. Ez egyáltalán nincs így. Az ékírás nem betűírás: segítségével szavakat és szótagokat írtak le, önálló mássalhangzókat egyáltalán nem. A rendszer, amellyel a sumer nyelvet írták, kevéssé alkalmas bizonyos hangok megkülönböztetésére, így számtalan, részben különböző (például zöngés és zöngétlen) hangot tartalmazó szótagot azonos jellel jelöltek. Tovább nehezíti a helyzetet, hogy a sumer szavak kiejtését a sémi akkád nyelv beszélői rögzítették először, ám ők a saját, a sumerétől nagyban eltérő hangkészletük segítségével jegyezték le a sumer szavakat. Az akkád nyelvben például négy magánhangzót találunk, és ezért a sumer magánhangzókat is ezekkel jelölték. Noha az újabb kutatások meggyőzően érvelnek amellett, hogy a sumer több magánhangzót tartalmazott, ezek pontos száma és minősége még kérdéses. Az viszont egészen biztos, hogy nem lehetséges a magyar nyelv magánhangzókészletét valamiféle sablonként alkalmazni erre a célra, mert ez semmiféle rendszert nem eredményez. A mássalhangzók esetében is hasonló problémákkal szembesülünk: mai tudásunk szerint a Kr. e. III. évezredben a sumerben nem volt zöngés-zöngétlen szembenállás (azaz nem léteztek pl. a b-p, g-k, d-t stb. párok), helyettük valamilyen más kiejtésbeli sajátosság különböztette meg a mássalhangzókat; hogy ez pontosan mi volt, arra viszont nincsen biztos válaszunk.

Azt mondhatjuk tehát, hogy a sumer és magyar hangkészlet esetében az összevetés jelen pillanatban értelmetlen: a sumer hangállomány rekonstrukciója ma is zajlik, és amíg ez nem sikerült, az összevetendő dolgok egyik fele hiányzik.

A SUMER ÉS A MAGYAR SZAVAK KÖZÖTT RENGETEG AZ EGYEZÉS

Állítás:

A sumer és a magyar szavak között rengeteg az egyezés.

Cáfolat:

Az ily módon beazonosított szavak között semmi valódi egyezés nincs, csak az összehasonlító ötletességét tükrözik

Bővebben:

A legnépszerűbb módszer a sumer-magyar rokonítók körében a szavak összevetése, és a – gyakran a szavak tetszőleges megváltoztatásával létrehozott – hasonlóságok gyűjtése. Maga a szavak összevetése az összehasonlító nyelvészetben, amely a nyelvek rokonságát kutatja, valóban fontos módszer. Ennek alapja azonban a rendszerszerű megfelelések keresése: azaz akkor beszélünk valós összefüggésről, ha egy adott környezetben egy bizonyos hang egy nyelvben ugyanezen környezetben egy másik hangnak rendszeresen megfelel; ha a második nyelvben az adott helyen mindig más hangot találunk, akkor nincs valós kapcsolat. Ezzel a módszerrel ugyanis némi fantáziával és egy szótárral bármely két nyelv között „rokonságot” tudunk felfedezni. Éppen ezt teszik a sumer-magyar rokonítók, akiknél egy sumer szó hangjai szinte bármire felcserélhetők, csak hogy valamely magyar szót kapják végeredményként. Így például a sumer b helyén (amely nagy valószínűséggel nem b volt) állhat b, v, f, p, s vagy éppen sz. A hangok tetszőleges váltogatása mellett szükség szerint tesznek hozzá a sumer szavakhoz (vagy éppen vesznek el belőlük), hogy magyar szóhoz jussanak. Így lesz a sumer kalag 'erősnek lenni' jelentésű szóból kalapács, az igi 'szem, arc'-ból igéz és így tovább.

Visszatérő módszer egy-egy magyar kifejezést összerakni sumer szavakból. Ezek a kifejezések a sumerben általában nem léteznek, a szerző sumer szótárból összemásolt találmányai. Érdemes egy ilyen példát alaposabban is megnézni. Ilyen eset a magyar teremő szó visszavezetése a sumer te-ram-tu alakra (Badiny Jós Ferenc: Káldeától Ister-gamig II: a sumir-magyar nyelvazonosság bizonyítékai. Buenos Aires, 1981: 114-115), amely ebben a formában nem található meg sumer szövegekben. A szerző elképzelése szerint a szó a te: 'alap, alapítás', a ram: 'mérték, kegy', és a tu 'teremteni, szülni' szavakból állna össze. Az első kérdés persze az, hogy hogyan jön ki ebből a 'teremő' jelentés; leginkább sehogy. De már a szó kiolvasása sincs rendben. Az ékírásos jeleknek általában több olvasata van, azaz több, különbözően hangzó szónak felelnek meg. Ebben az esetben a te jelnek a temen olvasatára volna szükség, amely valóban 'alap' jelentéssel bír. A második szótag esetében a szerző ötletéhez legközelebb az aĝ (a ĝ-t úgy ejtjük, mint a magyar ing szóban az ng-t) 'mérni' jelentésű szó áll a legközelebb, mivel ennek a jelnek valóban van ram olvasata is, azonban ez a sumerben nem jelent semmit. A szó – ha létezett volna a sumerben – tehát így nézett volna ki: temen-aĝ-tud. Az azonosság így már nem tartható. A szerző persze azt sem vette figyelembe, hogy a magyar szó két toldalékot is tartalmaz: terem-t-ő. E toldalékoknak sehol nincs megfelelőjük az általa kreált sumer változatban.

HUN-MAGYAR ROKONSÁG

A MAGYAROK A HUNOK UTÓDAI

Állítás:

A magyarok a hunok utódai.

Cáfolat:

A hunok maradékai 453 után keletre menekültek és hamarosan szétszóródtak, így sem a Kárpát-medencében, sem azt megelőzően, a magyar törzsszövetség kialakulásakor nem válhattak már a magyar szövetség részévé.

Bővebben:

A lovasnomád népek szerveződési szokásai miatt minden nagyobb nomád törzsszövetség sokféle nyelvű és kultúrájú etnikumból állt. Egyes törzsek kettészakadva akár más-más szövetséghez is csatlakozhattak, egy új szövetséget a szomszédos népek gyakran a korábban ugyanazon a területen élt nomád szövetség nevével jelöltek. A hunok központi tábora Attila idején a magyar Alföld déli részén volt, de mikor a nagykirály halála (453) után a hunok korábbi szövetségesei súlyos vereséget mértek rájuk, a hunok keletre vonultak vissza, s minden bizonnyal beolvadtak az egymást követő török törzsszövetségekbe, mert saját néven később már nem jelentek meg. Így a több mint négyszáz évvel később a Kárpát-medencébe érkező magyarok hunokat már biztosan nem találhattak itt.

A keletre visszavándorló hunok önálló etnikumként csak néhány évtizedig maradtak meg. Ezért amikor a török törzsszövetségekben élő magyar törzsek a 8-9. században számottevően megerősödtek, és saját törzsszövetséget szerveztek, ugyan – minden más nomád szövetséghez hasonlóan – a magyar nyelvűeken kívül más etnikumokat is magukba foglaltak, a csatlakozott népek között a hunok már nem lehettek ott.

AZ EURÓPAI FORRÁSOK KEZDETTŐL HUNOKNAK HÍVTÁK A MAGYAROKAT

Állítás:

Az európai források kezdettől hunoknak hívták a magyarokat.

Cáfolat:

A 9. században az európai források még ungri-nak vagy türk-nek nevezték a magyarokat, a hunokkal csak a 10. század második felétől, és főként a 11. századtól azonosították őket.

Bővebben:

A 9. században és a 10. század első felében a nyugati szerzők a magyarokról azt írták, hogy újabb veszélyes „szkíta” – ez itt annyit jelent: „lovasnomád” – nép jelent meg Európában, ungri-nak vagy türk-nek neveznek. A hunokkal az ismert források közül először a modenai Szent Geminián legendájának szerzője (910 előtt halt meg) azonosította a magyarokat. A legenda szerzője vélhetően azt az imát értette félre, amellyel a hagyomány szerint a magyaroktól rettegő modenaiak könyörögtek Istenhez, hogy védje meg őket a magyaroktól, ahogy régen megmentette őket a hunok fegyvereitől.

A 10. század második felétől kezdve több forrásban is azonosítják a hunokat és a magyarokat, de ekkor még az uralkodó hagyomány a magyarokat az avarok utódainak vélte. A 11. századtól egyre több nyugati krónikás tekintette a magyarokat a hunok utódainak, a 12. századra ez vált a legszélesebb körben elterjedt nézetté. Ennek részben az volt az oka, hogy a magyarok ugyanott éltek, ahol egykor Attila tábora volt, szintén lovasnomádok voltak, hasonló szokásokkal és harcmóddal, és szintén keletről érkeztek. Ráadásul a nevük is hasonlított: a Hunnus-t könnyű volt kapcsolatba hozni a magyarok európai nevével, a Hungarus-szal. Hamarosan a magyarokat is „Isten ostorának” kezdték nevezni, mint korábban Attilát, támadásaikat pedig isteni büntetésnek tekintették, melyre Európa népei keresztényietlen életükkel szolgáltak rá.

A HONFOGLALÓ MAGYAROK URALKODÓ RÉTEGE MAGÁVAL HOZTA AZ ATILÁTÓL VALÓ SZÁRMAZÁS HAGYOMÁNYÁT

Állítás:

A honfoglaló magyarok uralkodó rétege magával hozta az Attilától való származás hagyományát.

Cáfolat:

A 13. században már egészen biztosan élt az Árpád-házban az Attilától való származás hagyománya, s ugyan közvetett bizonyítékok alapján sokáig vélték úgy, hogy e hagyomány akár a 11. századig is visszavezethető, ma ezt nem látják bizonyíthatónak, a korábbi időszakokra pedig végképp nincsenek adataink.

Bővebben:

Az első írott forrás, amely Árpádot Attila utódának nevezi, a 12-13. század fordulójáról való: ez Anonymus Gesta Hungarorum. Elképzelhető, hogy a Névtelen Jegyző már maga is krónikás hagyományból merített, de szövegéből kiderül, hogy az utódlás hangsúlyozásával elsősorban az volt a célja, hogy a középkori jogszemléletnek megfelelően igazolja Árpád jogos jussát a Kárpát-medencére. (Ugyanakkor Anonymus a hunokat még nem tekintette a magyarok őseinek – a székelyek ilyen hagyományát viszont már említi.)

Vannak azonban más források, amelyek alapján sokáig úgy gondolták, hogy az Árpád-házi királyok ősei – azaz a honfoglaló magyarok vezérnemzetsége – már jóval korábban is Attilától származtatták magukat. Az egyik bizonyítéknak azt a kardot tekintették, amelyet I. András király özvegye ajándékozott Nordheimi Ottó bajor hercegnek, merthogy e kardról Hersfeldi Lampert, türingiai bencés évkönyvíró úgy számolt be 1077 táján, hogy ez Attila kardja volt. (A 6. századi gót történetíró, Jordanes örökítette meg azt a hun történetet, mely szerint a kardot egy pásztorfiú találta, s adta át Attilának, a hun fejedelem e kardtól származtatta világhódító isteni küldetését.) A **díszfegyvert** ma Bécsben őrzik, s mint a régészek megállapították, valójában honfoglalás kori magyar fejedelmi szablya. Ettől még természetesen kezelhették úgy a 11. századi királyi udvarban, mint az Attilától való származás bizonyítékát, de erre nincs bizonyíték: elképzelhető az is, hogy valójában csak a német krónikás kapcsolta össze a díszes ajándékot az Attila-történettel.

Hasonló gyanú merül fel azokkal a levelekkel kapcsolatban is, amelyeket II. Géza király húga, Zsófia hercegnő írt bátyjának Admontból 1146 és 1148 között: a levelekben fivérének nem egyszer „a hunok győzedelmes királya”-ként szólította meg. Ez a címzés azonban nemcsak a hercegnőtől származhatott, hanem a Zsófia leveleit letisztázó német szerzetestől is, hiszen német környezetben a 12. század közepén már egészen elterjedt nézet volt, hogy a magyarok és a hunok azonosak. A kérdés továbbra sem dönthető el véglegesen, de a történészek túlnyomó többsége ma azt vallja: kétségtelen, hogy az Árpád-házi királyok Attilától származtatták magukat, de csak az uralkodóház kései korszakában. Valószínűnek tartják, hogy ez az elképzelés német földről érkezett a magyar krónikásokhoz és udvarhoz, hiszen a német forrásokban szórványosan már a 10. században azonosították a hunokat a magyarokkal, a 12. századra pedig általánossá vált ez a nézet.

A KÖZÉPKORI MAGYAR KRÓNIKÁK MEGŐRIZTÉK A HUN-MAGYAR AZONOSSÁG HAGYOMÁNYÁT

Állítás:

A középkori magyar krónikák megőrizték a hun-magyar azonosság hagyományát.

Cáfolat:

A magyar krónikák közül először Kézai Simon írt a magyarok hun eredetéről: korábban nem volt ilyen hagyomány. Kézai európai krónikák és legendák alapján alkotta meg a huntörténetet.

Bővebben:

A hunoktól való származás hagyományát Kézai Simon, IV. László király udvari papja teremtette meg: a korábbi krónikákban még nem szerepelt, hogy a magyarok a hunok utódai. Anonymus még csak az uralkodóházat származtatta Attilától, Kézai viszont a köznemességet is: nála nem pusztán Attila a magyar királyok őse, hanem a hun nép is a magyar nép elődje. A Kézait követő krónikák már mind a hunok történetével kezdik a magyarok történetét.

Kézai Noétól indulva Jáfeten keresztül a Babel tornyát építő Ménrót óriáson át a szkítáig, majd a hunokig vezette vissza a magyarok eredetét. Kézai részletesen előadta a hunok történetét, honfoglaló harcaikat, és ez után következik a „második” magyar honfoglalás. Kézainak köszönhetjük a csodaszarvas-monda megörökítését is – ez az egyetlen eleme a huntörténetnek, amely valószínűleg a magyar **néphagyományból** származik. A hun-történet szereplőit Kézai magyar nevekkal látta el, a későbbi történelmi eseményeket és neveket szabadon helyezte vissza Attila korába. Kézai Simon sokféle forrást használt a huntörténet megalkotásához: a hunokról tudósító forrásokat, a német, franciaországi és itáliai hun-legendákat, és azokat a hunokhoz kapcsolódó mondákat, amelyek szülőföldjén, a Dunántúl középső részén egyes dombokhoz, tárgyakhoz, romokhoz fűződtek.

A történet részben arra próbál magyarázatot adni, miért vannak különbségek az azonos nemzethez tartozó magyarok között, részben a nemességen belüli egyenlőséget hirdeti. Kézai szerint egykor minden hun (azaz szerinte magyar) ember szabad volt, de akik nem engedelmeskedtek a hadba szólító parancsnak, azok szolgaságba vettek (vagy megölték őket). Kézai modelljében az ideális államban az erős központi hatalmat fenntartó király az egyházra és a nemesekre támaszkodva uralkodik, s az utóbbi csoport nem rétegződik tovább bárókra és köznemességre. Ez az utópia a bárók hatalmának létjogosultságát kérdőjelezte meg, és a királyi hatalmat volt hivatva megerősíteni. Később nemcsak a krónikások vették át Kézai huntörténetét, hanem ez lett Werbőczy István joggyűjteményének, a Hármaskönyvnek az alapja, minthogy erre hivatkozva lehetett a nemesség kiváltságait legitimálni.

A CSODASZARVAS MONDÁJÁBAN SZEREPLŐ HUNOR ÉS MAGOR NEVE AZ ŐSI HUN-MAGYAR ROKONSÁG BIZONYÍTÉKA

Állítás:

A csodaszarvas mondájában szereplő Hunor és Magor neve az ősi hun-magyar rokonság bizonyítéka.

Cáfolat:

A csodaszarvas-monda valószínűleg a magyar néphagyományból származik, de eredetileg a magyar és az onogur népek szoros kapcsolatára utal, csak Kézai Simon alakította a hun-magyar rokonság alapelemévé.

Bővebben:

A csodaszarvas-mondát Kézai Simon írta le részletesen, de a Kézait megelőző krónikák is tartalmazhatták. A magyar krónikás hagyományban meglévő változat szerint a szarvas a Meótság (Azovi-tenger) mocsaraiba vezette a fivéreket. Ez a terület Perzsiával volt határos, és ha a magyarok a szomszédos pusztába mentek ki, akkor egy Belár nevezetű úr földjére jutottak, az ő fiainak feleségeit találták ott férjeik nélkül, s köztük volt az alán fejedelem két leánya is. A nőket elrabolták, feleségükké tették, ebből a nászból származik a hun és a magyar nép, az alapító atyák, Hunor és Magor után elnevezve.

Az új hazát mutató csodaszarvasra vadászó fivérek legendája nagyon hasonló változatban szerepel a hunok történetét lejegyző Jordanesnél, s bár Kézai ismerte a gót történetíró munkáját, a csodaszarvas legendáját nem onnan vette át, hanem nagy valószínűséggel a magyar néphagyományból. A mondának ugyanis vannak olyan elemei, amelyek nem származhatnak a nyugati hagyományból: Belár (azaz a bolgárok) említése, a testvérek neve, a Hunor és a Magor, amelyek valódi népneveket őriznek. A Magor valóban a magyar népnév változata, a Hunor azonban eredetileg valószínűleg Onur lehetett, s a magyarokkal a honfoglalás előtt nagyon szoros kapcsolatba került török onogur-ok nevéből származik. (Ugyanebből a népnévből származik a magyarok Európában elterjedt neve, az ungar, hungarus is.) A monda nem a hun-magyar, hanem a magyar-onogur szövetség emlékét őrizte meg, a Hunor nevet pedig Kézai alkotta, mert ez pontosabban illeszkedett a hun-magyar azonosságról megalkotott történetébe.

A csodaszarvast üldöző testvérek legendáját a magyarok már jóval a honfoglalás előtt is ismerhették, hiszen egész Euráziában elterjedt volt. Ismerték többek között az irániak, hunok, törökök, mongolok, lappok, vogulok. A mondának az az eleme, hogy az üldözés után az elcsalogatott testvérek két testvérnép ősévé váltak, kimutatható más finnugor és török nyelveket beszélő népeknél is. Kézai Simon tehát az ősi néphagyományból emelte be művébe a szarvas vezetésével új hazára lelt testvérpár meséjét, de ő változtatta át a hun-magyar rokonság bizonyítékává, korábban a legenda az onogurok és a magyarok népformálásának emlékeként élt a magyar történelmi tudatban.

A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN SZÁMOS MAGYARUL ÍRT HUN LELETET TALÁLTAK

Állítás:

A Kárpát-medencében számos magyarul írt hun leletet találtak.

Cáfolat:

A hun emlékként emlegetett nagyszentmiklósi kincs feliratai valójában a 8. században készültek, és az avarokhoz köthetők.

A hunok nyelvéről egyelőre nem tudunk biztosat, mert a hun vezértörzs nyelvének nagyon kevés emléke maradt fenn.

Bővebben:

A Kárpát-medencei hunoktól nem maradtak fenn saját írással készített emlékek, de sokszor hiszik minden Kárpát-medencei leletre, hogy a hunok hagyatéka. Gyakran tekintik annak a 23 tárgyól álló nagyszentmiklósi kincsnek, s a hunok írásának a kincsen olvasható feliratokat. A kincs egyes darbjain egyrészt görög, másrészt valamilyen ismeretlen ábécével készült feliratok vannak, az utóbbiak egyelőre megfejtetlenek. A régészeti érvek szerint azonban nem a hunokhoz, hanem az avarokhoz köthető a lelet: a kincs tulajdonosa egy 7-8. századi avar részfejedelmi család lehetett. A kincsen olvasható jelekkel azonos ábécével készült az a – még szintén megfejtetlen – felirat, amelyet egy kis csont tűtartóra karcoltak, s egy 8. századi avar temető anyagában bukkantak rá Szarvas mellett.

A hunok nyelvéről nagyon keveset tudunk, mert a korabeli leírások csak igen kevés szót és személynevet őriztek meg, s azokat is más anyanyelvűek lejegyzéséből ismerjük. Annyi bizonyos, hogy a hun törzsszövetség soknyelvű volt, a vezértörzs nyelvéről pedig nagyon különböző vélemények születtek: sokan gondolják csuvasos típusú töröknek, más inkább az iráni szakához közel állónak véli, ismét mások szerint elképzelhető, hogy Attila törzse a szibériai ket (jenyiszeji osztják) nyelvet beszélte. (Ez a nyelv, ellentétben a "rendes" osztjakkal, nem finnugor.)

AZ ISZFAHÁNI KÓDEX BIZONYÍTJA A HUN ÉS A MAGYAR NYELV AZONOSSÁGÁT

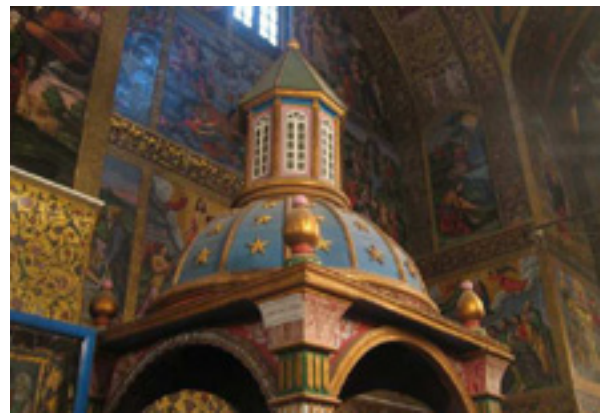

Állítás:

Az Iszfaháni kódex bizonyítja a hun és a magyar nyelv azonosságát.

Cáfolat:

Az Iszfaháni kódexet soha senki nem publikálta, az a kolostor, amelyben állítólag őrzik, nem is létezik.

Bővebben:

Az Iszfaháni kódexet egy gyerekeknek készített kifestőkönyvben közzétett információk szerint az iráni Iszfahánban, az örmény Szurb Khács („Szent Kereszt”) nevű kolostorban őrzik, és a rejtélyes Krétai kódexszel együtt a hun-magyar nyelv közeli rokonságának, vagy inkább azonosságának legfőbb tanúja. A jelentős „nyelvemlékek” a leírás szerint örmény-hun szójegyzékek, melyek 500, illetve 700 körül keletkeztek. Az állítólagos szójegyzékben szereplő hun szavak közül igen sok, legalább a szavak fele csaknem azonosan hangzik, mint a megfelelő jelentésű magyar szavak, pl. tengir ’tenger’, szele ’szél’, sziki ’száraz’ (a magyar szik-hez hasonlít), lüthü ’lejtő’, soprun ’hegyalja’, kapu ’kapu’ stb. A kódexről írt híradások szerint szóegyezéseken kívül nyelvtani egyezéseket is láthatunk a hun és a magyar nyelv között, azonos például a többes szám jele, a tárgy ragja, a birtokos személyjelek.

Ha mindez igaz volna, az valóban óriási szenzáció lenne, hiszen a hun nyelvről alig valamit tudunk. Állítólag a hun nyelvemlékként emlegetett kódex alapján 2007-ben kiadtak egy „hun-magyar etimológiai szótárat”, mely az interneten is olvasható. Ennek azonban a hunokhoz semmi köze: magyar és sumer szavakat próbál beazonosítani. (Erről lásd a „Sumer-magyar rokonság – a nyelv” c. anyagunkat!) Az eredeti kódexeket mind ez ideig senki sem láthatta, sohasem közöltek róla egyetlen képet sem, nincs megfelelő leírása. Nem is lehet: Iszfahánban és környékén ugyan élnek örmények, de nincs Szurb Khács nevű kolostor, és semmilyen bizonyíték nincs rá, hogy az Iszfaháni kódexnek nevezett „hun nyelvemlék” valóban létezne. A kódexről részletesebben ír a **Miért hallgat az MTA?** című elemzés.

A SZÉKELY ROVÁSÍRÁS A HUN ROVÁSÍRÁSBÓL SZÁRMAZIK

Állítás:

A székely rovásírás a hun rovásírásból származik.

Cáfolat:

A székely írás hun eredzetése Thuróczy János találmánya, a későbbi krónikások tőle vették át. A székely írás őse valószínűleg a nyugati török írások családjába tartozik.

Bővebben:

A középkori magyar krónikások nyomán elterjedt vélemény szerint a székelyek a hunoktól „örökölték” fába rótt betűiket. Ezt a hagyományt először Mátyás krónikásának, Thuróczy Jánosnak a krónikájában olvashatjuk, a többi szerző az ő véleményét vette át. Thuróczy a székelyek hun eredetével és „tisza erkölcsével” hozta összefüggésbe a székelyek sajátos jeleit, azaz szerinte a székelyek sok mindenben megőrizték az ősi szokásokat, megtartották őseik betűit is.

A székely ábécé valójában több szakaszban alakult ki, az emlékekből ismert jelkészlete legkorábban a 13. században születhetett, alaprétege pedig valószínűleg a nyugati török írások családjába tartozik a Kazár Birodalom és a dunai bolgárok területein talált, illetve az avaroktól származó feliratok többféle írásával együtt. A közelebbi kapcsolatok egyelőre tisztázatlanok, mert az említett ábécéket egyelőre nem sikerült megfejteni.

ÓSBUDA
A PILISBEN

A MAI ÓBUDA CSAK A XVIII. SZÁZADBAN ALAKULT KI

Állítás:

A mai Óbuda csak a XVIII. században alakult ki, és nem találtak Árpád kori leletanyagot.

Cáfolat:

Óbudán több XIII. századi épület is előkerült, továbbá XI. századi kőfaragványokat is találtak. Egyéb középkori leletekkel együtt bizonyítják, hogy Óbuda a középkorban egy létező település volt.

Bővebben:

Valójában Óbuda területén számos középkori lelőhely található. Az első régészeti leletek a református templom telkén, a mai Kálvin-közben (a 2-3-4. számok alatt) kerültek elő. XIII. századi kőfaragványok kerültek elő számos korai falmaradvány, valamint egy kápolna falai. Utóbbi legalább egyszer átalakították, román kori részeit visszabontva gótikus stílusban újjították meg. A romoktól még délebbre, a Kis Korona utca, Perc utca, Mókus utca által határolt területen előkerültek egy kolostor romjai. A romok jelenleg is láthatóak a felszínen, a Google Maps segítségével könnyen megtalálhatók. A rom XIV. századi, gótikus stílusban épült.

A Vöröskereszt utcában, az Árpád hídtól északra, a felszínen is láthatók annak a középkori kolostorépületnek a maradványai, amelyek szintén jóval megelőzték a XVIII. századot. Említsük meg végül a Lajos utca 158. szám alatti későközépkori lakóházat is.

Az előző állításnál összetettebb az a kijelentés, amely nem vitatja azt, hogy Óbudán létezett középkori település, azt azonban igen, hogy ez az Árpád-korban, a tatárjárást megelőzően létezett volna. Noszlopi Németh Péter újságíró a következőket írta: „Láthatjuk, hogy a közel 200 éve folyó óbudai ásatások, a hun- és az Árpád-kort illetően negatív eredménnyel zárultak.”

Ez a vélemény széles körben elterjedt az interneten is. Ezzel szemben a fentebb említett Kálvin közti továbbá a Főtéri és a Kálvin utcai ásatások XIII. századi kőfaragványokat és leletanyagot hoztak a felszínre, ezek egy része még a tatárjárást megelőzően való. Az Árpád-kori kerámiaanyag pedig végig jelen van az óbudai feltárásokon. Szintén Óbudáról származik az a pénzlelet, amelyik I. Mánuel (1143-1180), I. Andronikos (1183-1185), és II. Izsák (1203-1205) korából származó pénzérméket tartalmazott, összesen 495 darabot.

AZ ÓBUDÁT VAGY SZÉKESFEHÉRVÁRT ÁBRÁZOLÓ METSZETEK NEM ILLESZTHETŐEK RÁ A MAI TÁJRA

Állítás:

Az Óbudát vagy Székesfehérvárt ábrázoló metszetek nem illeszthetők rá a mai tájra

Cáfolat:

A metszetek készítői nem jártak Magyarországon, más ábrázolások alapján rajzolták meg az adott területet

Bővebben:

Az Óbuda-kutatók régi Vetus Budát, vagy Alba Regalist ábrázoló metszeteket vizsgálnak meg, és az ábrázolásaik alapján arra jutnak, hogy az adott metszeten látható táj képe eltér a mai Óbuda környékétől. Éppen ezért a metszeten látható objektumokat valahol máshol kell megkeresni.

A metszetek rajzolóinak többsége azonban nemcsak a helyszínen, de Magyarországon sem járt, ezt elsősorban a metszetkészítők életrajzából ismerhetjük meg. Jó példa Wilhelm Peter Zimmermann ([?]-1630) és metszeteinek esete, aki egy augsburgi vállalkozó volt, és a tizenöt éves háború idején, a törökellenes harcok miatt megugró érdeklődést meglovagolva rézkarcokkal és röplapok, propagandaanyagok kiadásával foglalkozott. Ábrázolásaihoz gyakran más művészek alkotását használta fel, kiegészítve azokat különböző motívumokkal (hegyekkel a háttérben, tornyokkal a városban, vagy katonákkal az előtérben stb.). Ilyen például Zimmermann egyik ábrázolása (*fent*), amelyet Óbudáról (Alt Ofen) készített. Szintén nem járt Magyarországon az a holland metszetkészítő akinek a képe Vetus Budát ábrázolja: hajszára pontosan ugyanabból a nézőpontból, ugyanazokkal a részletekkel ábrázolja a helyszínt, miközben a hegyek száma és alakja már eltér egymástól. E két kép egy közös **ábrázolásra** megy vissza, amelyet Wilhelm Dilich készített el. Mivel Zimmermann Óbuda lakosainak 1595. évi hajón történő kimenekítését illusztrálta, ezért Dilich metszetét hajókkal és menekülőkkel egészítette ki. Wilhelm Dilich (1571/72-1650) magyarországi tartózkodására nézve szintén semmilyen adattal nem rendelkezünk.

SICAMBRIA VÁROSÁT ATILA HUN KIRÁLY ÉPÍTETTE FEL ŐSBUDÁN

Állítás:

Sicambria városát Attila
hun király építette fel Ósbudán

Cáfolat:

A kortárs források Sicambria nevű
településről nem tudnak. Attila
ottani építkezéseiről a kortárs
források szintén hallgatnak

Bővebben:

Valójában Sicambria, mint városnév a római kori kortárs forrásokban nem fordul elő, pedig a rómaiak nagyon sok írott forrást hagytak maguk után, még jelentéktelen településekről is. Legkorábbi ismert említése a 727-ben keletkezett A frankok történetének könyve c. krónikában található. Itt pedig szó sincs Attiláról. A második legkorábbi forrás, a 8-9. századi Ethicus-féle Cosmographia (Világleírás) pedig egyenesen azt írta, hogy Sicambriát Germániában építették fel. Kézai Simon viszont többször **említi** Sicambriát, mint Attila székhelyét, sőt, ő írja le azt, hogy azonos Attila várával, vagyis Etzilburggal. Ő XIII. századi történetíró volt, vagyis 700-800 évvel az események után írta a krónikáját, a kortárs forrásokból hiányzó Sicambria nevet is ő köti össze Attila nevével.

ÁRPÁD FEJEDELMET SICAMBRIÁBAN TEMETTÉK EL

Állítás:

Árpád fejedelmet
Sicambriában
temették el.

Cáfolat:

Árpád fejedelem sírjának
helyéről egykorú forrás
nincs. A több száz évvel
későbbiek pedig vagy a
sír helyéről szólnak, vagy
Sicambriáról, de együtt a
kettőről még ezek sem.

Bővebben:

Akik sokszor olvastak Ősbudával kapcsolatos irodalmat, azok valószínűleg betéve tudják Anonymus gesztájának következő idézetét: „Ezután az Úr megtestesülésének kilencszázhetedik esztendejében Árpád vezér is elköltözött ebből a világból. Tisztességgel temették őt el egy kis folyónak a forrása felett, amely kőmederben folyik alá Attila király városába. Egyszermind ott a magyarok megtérése után a Boldogságos Szűz Mária tiszteletére egyház épült, amelyet fejrnek hívnak.” (Anonymus, 52. cap. Pais Dezső fordítása) Laikus kutatók Árpád sírját ennek alapján megtalálták már Németóváron, Pilismaróton, a Pomáz melletti Holdvilág-árokban, Nagyesztergáron stb. Anonymus közlése ugyanis nem részletes, sőt az általa leírt kőmedret lényegében bármire rá lehet fogni. Ráadásul akárcsak Kézai, ő is nyolc évszázaddal Attila után élt, tehát egy pontosabb helymeghatározását sem lehetne túl komolyan venni egykorú források híján. Viszont az általa leírt Boldogságos Szűznek szentelt templomról nemcsak ő tudósít, hanem oklevelek is, és ezekből kikövetkeztethető, hogy az Mátyás király későbbi pálos kolostora helyén állt, aminek romjai előkerültek, de nem a Pilisben, hanem Óbudán, az ún. Victoria téglagyár területén. Ez a téglagyár a mai Bécsi út és Vörösvári út kereszteződésénél állt, jelenleg egy bevásárlóközpont található a helyén.

A KRÓNIKÁK ALAPJÁN ŐSBUDA A PILISBEN VOLT

Állítás:

A krónikák alapján
Ősbuda a Pilisben volt.

Cáfolat:

Ősbuda, vagy Vetus Buda elhelyezkedésére a krónikáknál sokkal bővebb adatot találunk az 1212. évi, és az 1355. évi határjárásokban, amelyek alapján Vetus Buda helye a mai Óbudán azonosítható.

Bővebben:

Az Ősbuda-kutatók gyakran említik azt, hogy a krónikák alapján a Pilisben volt Ősbuda. Fentebb már említettük, hogy Anonymus Fehéregyházát mennyire pontatlanul írja körül, úgy, hogy számos helyen felismerni vélték laikusok a kőmederben folyó patakokat. Kézai Simon krónikájában Sicambriáról csak annyi derül ki, hogy a Duna mellett van, és az is, hogy Potentia városától a Duna mentén feljebb. Vetus Budáról sokkal több információt találhatunk az okleveles emléktanyagban. Fehéregyháza kapcsán már említettük az 1355. évi határjárást, amely körüljárja Vetus Buda határait. További oklevelek is maradtak fent, amelyek említik a városban található prépostságot, a klarissza kolostort, a ferences kolostort és a pálos kolostort. Mindezek a jelenlegi Óbudán megtalálhatóak, azonosíthatóak, és az oklevelekkel összhangban ott találták meg őket, ahol lenniük kell. Az Ősbuda-kutatás folyamán például egyetlen Ősbuda-kutató sem találta meg a XIV. században alapított klarissza kolostor romjait valahol máshol. A klarissza kolostor 1373-ban 26 ekényi földet kapott a Kurszán vára és a királynéi vár között, a kolostor közvetlen közelében. A jelenlegi óbudai ismereteink, amelyek szerint az óbudai római katonai amfiteátrum, és a Flórián tér közelében lévő királynéi vár között található a klarissza kolostor romjai, megfelelnek az oklevél leírásának. Ez, és más okleveles példák kizárják azt, hogy Vetus Buda a Pilisben legyen, hiszen akkor többek között az említett oklevél adatainak is meg kellene felelnie a pilisi helyszíneknek, továbbá másfajta értelmezést kellene találni a mai Óbudán előkerült középkori romoknak.

KÁROLYI MIHÁLY ÉS TRIANON

KÁROLYI PUCCSSZERŰEN RAGADTA MAGÁHOZ A HATALMAT

Állítás:

Károlyi Mihály 1918 októberében fondorlatos módon, meglövelve a háborús bukás okozta sokkot, mintegy puccsszerűen magához ragadta a hatalmat.

Cáfolat:

Károlyi kinevezése a forradalmasodó tömeg nyomására, de mérvadó konzervatív politikusok támogatásával, szabályos és törvényes keretek között történt.

Bővebben:

1918. október végén, a háborús összeomlás küszöbén egyértelművé vált, hogy Magyarországon a háború alatt kompromittálódott politikai vezető réteg nem maradhat a helyén. Az uralkodó, IV. Károly király minden mérvadó magyar politikussal tárgyalt – így Károlyival is –, melynek eredményeként október 30-án először gróf Hadik Jánosnak adott kormányalakítási megbízást. Hadik Károlyit is szeretne volna bevonni kormányába, de az események más irányt vettek. A háborús vereség hatására egyre forradalmasodó tömeg a Magyar Nemzeti Tanácsot és Károlyi Mihályt szeretne volna vezető pozícióban látni. Hozzátehetjük azt is, hogy a magyar politikai vezetők jelentős része (többek között például Prohászka Ottokár, Teleki Pál, vagy Tisza István is) ekkor úgy látta, hogy Károlyi és a Magyar Nemzeti Tanács az a politikai erő, amely talán fékezni tudja a forradalmi lendületet és az antant számára is elfogadható tárgyalópartner lehet. Ennek hatására 1918. október 31-én József Ágost főherceg, mint királyi főmegbízott („homo regius”) IV. Károly jóváhagyásával Károlyi Mihályt nevezte ki Magyarország miniszterelnökévé. Tehát Károlyi kinevezése teljesen törvényes keretek között történt.

Az valóban igaz, hogy Károlyi Mihály már másnap, 1918. november 1-jén arra kérte az uralkodót, hogy mentse fel őt és kormányát a neki tett eskü alól. Erre a lépésre Károlyit egyrészt a belső forradalmi hangulat lecsillapítása, másrészt külpolitikai nyomás kényszerítette (egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy az antant nem szívesen látta volna továbbra is a Habsburgokat Magyarország trónján). A körülményeket felismerve a király meg is adta ezt a felmentést. Az államforma kérdését ekkor még nyitva hagyták, és csak IV. Károly november 13-ai eckartsauai nyilatkozata után (melyben lemondott magyarországi uralkodói jogairól) került sor november 16-án a Magyar Népköztársaság kikiáltására.

A KÁROLYI-KORMÁNYNAK SEMMILYEN KÜLPOLITIKAI KONCEPCIÓJA NEM VOLT

Állítás:

A Károlyi-kormánynak semmilyen külpolitikai koncepciója nem volt.

Cáfolat:

A Károlyi-kormány kezdetben egy jól behatárolható külpolitikai koncepcióval rendelkezett. Ez három alappillérből állt: 1. minden harc beszüntetése, tárgyalásos béke; 2. a történelmi Magyarország határainak sérthetetlensége; 3. Magyarország föderális átalakítása. Mindezt kiegészítette az antantbarát politika. 1919 március elejére maga Károlyi is belátta tévedését és változtatott ezen.

Bővebben:

A Károlyi-kormány kezdetben egy jól behatárolható külpolitikai koncepcióval rendelkezett. Ez a következő alappillérekből állt: pacifizmus, integritás, föderáció. A pacifizmus Károlyiék számára azt jelentette, hogy a háború után a szemben álló felek vitás kérdéseikről nem a fegyverek útján döntöttek volna, hanem a tárgyalóasztal mellett. Ugyanakkor a pacifista eszmék hangoztatásával szerették volna elhatárolni magukat a korábbi vezető elit háborús szerepvállalásától, ezzel bizonyítva az antantnak, hogy ez a kormány már nem ugyanaz, mint a háború alatt. Ezáltal próbálták meg elkerülni a súlyosabb békefeltételeket. A másik két alappillar szorosan összefüggött. A Károlyi-kormány alapvetően a történelmi Magyarország területi integritása, azaz (Horvátország kivételével) határainak sértetlensége mellett foglalt állást. Ám ezt összekapcsolták (a wilsoni elveknek megfelelően) egy gyökeres belső átalakítással. Magyarországot föderális alapon kívánták átalakítani. Ez a Jászi Oszkár által kidolgozott úgynevezett „keleti Svájc” tervet jelentette, mely szerint az országot nemzetiségi tömbök szerint kellett volna területi egységekre osztani, ahol minden nemzetiség széles körű (kulturális, nyelvi, önkormányzati) autonómiát élvezett volna. Ezzel a lépéssel a nemzetiségek elszakadási törekvéseinek szerettek volna gátat szabni, illetve az antant felé akarták bizonyítani a korábbi magyarországi nemzetiségi politikával való szakítást. Így próbálták meg az antant vezetői számára elfogadhatóbbá tenni a történelmi Magyarország területi integritásának eszméjét. Mindezen elképzeléseket pedig kiegészítette Károlyi antantbarát politikája.

De azt is hozzá kell tennünk, hogy az idő előre haladtával, ahogyan egyre nyilvánvalóbbá vált ennek a koncepciónak a tarthatatlansága úgy váltak egyre kapkodóbbá a magyar kormányzat intézkedései is. Végül Károlyi 1919. március 2-i beszéde már azt jelezte, hogy ha későn is, felismerte politikai tévedését. A Székely Hadosztályt meglátogatva kijelentette: „hogya pedig a párizsi békekonferencia... Magyarország földarabolása mellett döntene, akkor mi a végszükség esetében fegyverrel is felszabadítjuk ezt az országot”.

HIBA VOLT, HOGY A KÁROLYI-KORMÁNY 1918. NOVEMBER 13-ÁN MEGKÖTÖTTE A BELGRÁDI EGYEZMÉNYT

Állítás:

Hiba volt, hogy a Károlyi-kormány 1918. november 13-án megkötötte a belgrádi egyezményt.

Cáfolat:

Magyarország külpolitikai helyzetének tisztázása és stabilizálása érdekében szükség volt az antanttal való közvetlen kapcsolatfelvételre.

Bővebben:

A belgrádi egyezmény kapcsán vannak olyan vélemények, melyek szerint felesleges volt tárgyalásokba bocsátkozni, hiszen a padovai fegyverszünet egyértelműen Magyarország történelmi határait határozta meg fegyverszüneti vonalként, és ennek védelmére kellett volna gondoskodni. Azonban nem hagyható figyelmen kívül az a tény, hogy ekkor még a magyar ezredek jelentős része idegen földön állomásozott. Az pedig, hogy a határok védelmére a felbomló félben lévő hazai hadsereg elég erőt jelentett volna-e, kétséges. Ráadásul néhány külpolitikai tényező is az egyezmény megkötése mellett szólt. A franciák megkérdőjelezték az olaszok által megkötött padovai fegyverszünet érvényét és egyúttal a dunai térségben a francia kormány illetékességét hangoztatták. Németország ekkor még nem írta alá a fegyverszünetet (éppen ezekben a novemberi napokban folytak a német fegyverszüneti tárgyalások) és várható volt, hogy a Magyarország déli határainál álló antanthaderő egy része tovább fog vonulni Németország felé. Ennek megakadályozása egyet jelentett volna egy újabb hadüzenettel. Tehát összességében Magyarország helyzetének stabilizálása érdekében szükség volt az antanttal való közvetlen kapcsolatfelvételre.

<http://mek.oszk.hu/01900/01906/html/index1.html>

HIBA VOLT A HADSEREG GYORS LESZERELÉSE

Állítás:

Hiba volt a hadsereg gyors leszerelése.

Cáfolat:

A háborús vereséget szenvedett, megcsömörlött, fegyelmezetlen hadsereg gyors leszerelése szükségszerű volt. Viszont ezzel párhuzamosan egy új, ütőképes haderő felállítására tett kísérlet elmulasztása valóban hiba volt.

Bővebben:

A hadsereg gyors leszerelését több tényező tette szükségszerűvé. Egyrészt a hazatérő katonák békevágya, mely a négy évig tartó világháború után érthető volt (ne feledjük, hogy Károlyi pártja is a pacifizmus eszméjével tett szert népszerűsége). Másrészt Károlyiék attól is tartottak, hogy a hazaözönlő fegyelmezetlen katonákat nem tudják kézben tartani. Sok helyen a karhatalmi erők segítségével, tűzharcban kellett megfékezni a fosztogatni, rabolni kezdő katonákat. Harmadrészt külpolitikai tényezők is szerepet játszottak a leszerelésben. A Károlyi-kormány ezzel is bizonyítani akarta jószándékát az antant felé, de a belgrádi egyezmény is pontosan meghatározta, hogy milyen mértékben kell a magyar hadsereg létszámát lecsökkenteni. Viszont amit valóban hibának róhatunk fel a Károlyi-kormányra, hogy a leszereléssel párhuzamosan elmulasztotta egy új, megbízható, ütőképes hadsereg felállítását, hiszen még a belgrádi egyezményben engedélyezett haderő megszervezéséhez is csak nagyon későn kezdett hozzá. Arról viszont ma is megoszlanak a vélemények, hogy ebben az időszakban, közvetlenül egy vesztes világháborút követően mennyire volt realitása egy új, ütőképes haderő megszervezésének.

A NÉMET MACKENSEN-HADSEREGET FELHASZNÁLHATTÁK VOLNA A HATÁROK VÉDELMÉRE

Állítás:

A Károlyi-kormány a Magyarországon keresztül visszavonuló német Mackensen-hadsereget felhasználhatta volna a határok védelmére.

Cáfolat:

Károlyiék nem használhatták volna fel a Mackensen-hadsereget: konfliktust jelentett volna az antant nagyhatalmaival; a német vezérkar parancsot adott ennek a hadseregnek a hazatérésre és a német katonák is örültek, hogy végre hazajutnak. Valószínűtlen, hogy rá lehetett volna venni őket arra, hogy egy idegen országért ontsák a vérüket.

Bővebben:

Manapság többször is találkozhatunk azzal a feltételezéssel, hogy a Károlyi-kormány felhasználhatta volna az országhatárok védelmére az August von Mackensen tábornok vezette romániai német hadsereget, amely 1918 végén Magyarországon keresztül vonult vissza Németországba. Azonban ez az állítás több okból sem állja meg a helyét. Egyrészt a belgrádi egyezmény is rendelkezett erről a hadseregről: 10 nap határidőt adott az országon való átvonulásra, annak letelte után pedig a németek internálását írta elő a magyar kormány számára. Ennek megtagadása súlyos diplomáciai és esetleg katonai konfliktust idézett volna elő az antant nagyhatalmaival és közvetlenül a franciákkal. (Némi diplomáciai bonyodalomra így is sor került, mivel az átvonulást nem sikerült az előírt határidőig végrehajtani és a franciák követelték, hogy a magyar kormány internálja a teljes német hadsereget. Ehhez azonban sem alkalmas hely, sem megfelelő karhatalom nem állt rendelkezésre, így végül csak a parancsnokot, Mackensen tábornokot internálták, a hadsereg pedig elhagyta Magyarországot.)

Másrészt August von Mackensen tábornok egyértelmű parancsot kapott a német vezérkartól, hogy minél gyorsabban hajtsa végre a Németországba való visszavonulást. A német katonákat is örömmel töltötte el, hogy végre hazatérhetnek. Vagyis meglehetősen kicsi a valószínűsége, hogy ezeket az embereket rá lehetett volna venni, hogy – a saját vezérkaruk által kiadott hazahívó utasítás ellenében – egy olyan országért ontsák a vérüket, amelyhez semmi közük.

A KÁROLYI-KORMÁNY SEMMIT SEM TETT AZ ORSZÁGHATÁROK VÉDELMEBEN

Állítás:

A Károlyi-kormány semmit sem tett az országhatárok védelmében.

Cáfolat:

A Károlyi-kormány számos diplomáciai – és néhány katonai lépést – tett az ország határainak megóvása érdekében.

Bővebben:

A Károlyi-kormány számtalanszor tiltakozott diplomáciai úton a belgrádi egyezmény pontjainak a szomszédos államok által történő sorozatos megsértése miatt. Sőt egy-két esetben arra is volt példa, hogy fegyveres erőt is felvonultatott a megszállókkal szemben (északon a csehek és délen a Muraközbe benyomuló kisebb szerb csapatok ellen). A hadseregszervezéssel kapcsolatos mulasztásról a Hiba volt a hadsereg gyors leszerelése témánál részletesebben esik szó. Ez utóbbiban az is szerepet játszhatott, hogy Károlyi túlságosan bízott a diplomácia erejében és a wilsoni-elvekben. Valamint túl sokáig bízott abban, hogy francia haderő szállja meg az ország fontosabb pontjait (1918. november elején a francia vezérkarnak is valóban voltak ilyen elképzelései, de ezeket november végére el is vetették). Ez a Károlyi-kormányzat szerint garancia lett volna a román, cseh és szerb területfoglalások megakadályozására. Ez azonban tévedésnek bizonyult.

KÁROLYI MIHÁLY 1919 MÁRCIUSÁBAN ÁTJÁTSZOTTA A HATALMAT A KOMMUNISTÁKNAK

Állítás:

Károlyi Mihály 1919 márciusában átjászotta a hatalmat a kommunistáknak.

Cáfolat:

Károlyi 1919 márciusában, mint köztársasági elnök, egy tisztán szociáldemokrata kormányt szeretett volna kinevezni. Azonban a szociáldemokraták Károlyi tudta nélkül egyesültek a kommunistákkal, kikiáltották a Tanácsköztársaságot, és Károlyit lemondatták.

Bővebben:

A Tanácsköztársaság létrejötte kapcsán Károlyi Mihályt az a vád szokta illetni, hogy átjászotta a hatalmat a kommunisták kezébe, ezzel tovább taszítva az országot a Trianon felé vezető úton. Itt alapvetően az a kérdés, hogy Károlyi tudott-e a szociáldemokraták és a kommunisták közötti megegyezésről, tudott-e a készülődő hatalomátvételről? Valóban ő írta-e alá a lemondó nyilatkozatot? Károlyi élete végéig következetesen tagadta, hogy tudott volna a két munkáspárt tárgyalásairól, és hogy a lemondó nyilatkozat tőle származott volna. A kortársak beszámolóí, visszaemlékezései is ezt látszanak alátámasztani.

KÁROLYI MIHÁLY HAZAÁRULÓ VOLT

Állítás:

Károlyi Mihály hazaáruló volt.

Cáfolat:

Károlyi Mihály az őszirózsás forradalom néhány hónapja alatt arra törekedett, hogy megpróbálja minimalizálni Magyarország veszteségeit. Az tagadhatatlan, hogy az út, amelyet választott teljes kudarccal végződött, és feltehető, hogy választhatott volna jobbat. Ez azonban nem azt jelenti, hogy Károlyi hazaáruló lett volna, legfeljebb azt, hogy nem volt alkalmas arra a feladatra, amelyre vállalkozott.

Bővebben:

1923. február 21-én született meg az a bírósági ítélet, amely hazaárulónak mondta ki Károlyi Mihályt. Ez a bírósági eljárás az alapja a Károlyival szemben mindmáig fennálló hazaárulási vádnak. A hazaárulás fogalma azt jelenti, hogy valaki szándékosan cselekszik saját országa ellen. Károlyi azonban arra törekedett, hogy az általa helyesnek vélt módon megpróbálja minimalizálni a háborús vereséget szenvedett Magyarország veszteségeit. Tagadhatatlan, hogy rossz utat választott: főleg a fegyveres ellenállás megszervezésének halogatása írható a számlájára. Azt azonban nem tudjuk, hogy ezzel érdemben befolyásolta volna-e a határokat. Felső-Sziléziában például a német ellenállás harcolta ki a népszavazást, így azt megosztották Németország és Lengyelország között. Nem biztos azonban, hogy Magyarországon is hasonló eredménnyel járt volna az ellenállás, leginkább azért, mert mások voltak az erőviszonyok. Itt a pihent román hadseregen kívül szerb, cseh és francia erők is álltak a magyarokkal szemben. (Szokás a törökök ellenállására is hivatkozni, azonban tudni kell, a törökök is csak később, az 1920-as béke megkötése után fordultak megszállóik ellen, a magyarénál sokkal kedvezőbb földrajzi és katonai helyzetben.) Amagyar VörösHadsereget a pacifista közlekedés elültével állítja majd fel a kommunista Tanácsköztársaság, de még az sem tudott tartós győzelmet kicsikarni. A katonai vonalak különben sem lettek azonosak a politikaiakkal, hiszen Szegedet, Pécsét és az egész Alföldet idegen erők szállták meg, mégis mindez Magyarországhoz került, és a megszállók kivonultak. Nem tudjuk tehát, hogyan befolyásolta volna a határokat az erélyesebb fellépés kísérlete; de a halogatás és tétovázás felelőssége Károlyit terheli. Ám mindez nem azt jelenti, hogy Károlyi Mihály hazaáruló lett volna, legfeljebb azt, hogy alkalmatlan volt arra a hatalmas feladatra, amelyre vállalkozott.

Károlyi Mihályról hazaárulásának kérdésével a Múlt-kor egy [cikke](#) részletesebben foglalkozott.

KÁROLYI MIHÁLY TEHET A TRIANONI BÉKEDIKTÁTUMRÓL

Állítás:

Károlyi Mihály tehet a trianoni békediktátumról.

Cáfolat:

A trianoni béke egyik oka, hogy a románok, szerbek, szlovákok ugyanúgy nemzetállamokat szerettek volna létrehozni, mint a többi európai nemzet. Erről nem tehet Károlyi. A másik ok a vesztes háború; a háborúba lépést éppenséggel ellenezte.

Bővebben:

A trianoni békének két fő oka volt. Az egyik, a nemzetté válás folyamata: 1848 és 1920 között a Rajnától keletre mindenhol a nemzetállamok kialakítása volt a fő cél, így jött létre a különböző országokban lakó olaszok közös hazája, továbbá a német nemzetállam, a sok balkáni nemzetállam illetve a világháború után a balti és az ír nemzetállamok. Elég ránézni egy nemzetiségi térképre, és látható, a nemzetek közötti településhatárok Nagy-Magyarországon belül húzódtak, nem messze attól a vonaltól, ahová a trianoni határok kerültek. A románok, szlovákok, szerbek régóta saját nemzetállam kikerekítésére törekedtek. A régi Magyarország nemzetiségi politikája ezt a folyamatot inkább csak siettette, de feltehető, hogy jobb nemzetiségi politika mellett sem lehetett volna ezt megfékezni. Kossuth Lajos már a 19. század derekán megjósolta, ha a dunai népek nem szerveződnek a nemzetek autonómiájára épülő közös államba, akkor a történeti Magyarországról egy vesztes fegyveres konfliktus után a nemzetiségi területek le fognak válni.

Vagyis Trianon másik oka maga a fegyveres konfliktus: a világháborús vereség. Magyarországnak ebben a háborúban nem voltak valós, komoly hadicéljai. A magyar politika és az általa is manipulált közvélemény mégis szinte egyöntetűen támogatta a háborúba lépést, sőt a Monarchia azon külpolitikai lépéseit is, melyek a konfliktushoz vezettek, így annak megakadályozását, hogy Csehország Magyarországgal egyenrangú legyen a birodalom belül (Andrássy Gyula), vagyis meginduljon a föderációs átszervezés, a német szövetséget és oroszellenes külpolitikát (Andrássy), Bosznia elfoglalását és 1908-as betagozását a birodalomba (utóbbit a magyar Burián István közös pénzügyminiszter kezdeményezte). Természetesen a bosnyákokat sem kérdezte meg senki, hogy akarnak-e egy osztrákok és magyarok által dominált birodalomban élni. Ők nem igazságtalan határokat kaptak akkor, mint mi 1920-ban, hanem teljes bekebelezést. (Bosznia fővárosában, Szarajevóban dördült el a háborút elindító pisztoly a szerb nacionalista kezében, aki a megszállók vezetőjét szerette volna lelőni.) Burián volt az is, aki Tisza István magyarminiszterelnököt a háborúba való belépés támogatásának szükségességéről meggyőzte.

Ezzel szemben éppen Károlyi Mihály volt az, aki kevés társával ezt a szövetségi és háborús politikát, a háborúba való belépést ellenezte. „Nekünk még a győzelmes háború sem érdekünk – nyilatkozta 1913-ban. – Nemcsak bennünket, hanem egész Európát évtizedekre visszavetne egy ilyen háború, és Európa elveszítené azt a vezető szerepét, amelyet a világon visz.” Éppen ez történt. 1916-tól ellenzékiként olyan különbéke megkötését szorgalmazta, ami kedvezőbb feltételeket jelenthetett volna. 1918 őszén Károlyira maradt az ellenfelek politikájából eredő csődtömeg felszámolása. Ebben nyilván lehetett volna ügyesebb is, de felelőssége megállapításánál ezt a körülményt nem szabad figyelman kívül hagyni.

KÁROLYI TEHETSÉGTelen, OSTOBA, JELLEMTELEN EMBER VOLT

Állítás:

Károlyi tehetségtelen, ostoba, jellemtelen ember volt.

Cáfolat:

Károlyi politikusnak túl naiv és becsapható volt, de a jellemtelenségéről szóló vádak a hiteles források nem támasztják alá.

Bővebben:

Károlyi tettei azt mutatják, hogy naiv, idealista ember volt, aki gyakran nem ismerte fel ellenfelei tényleges szándékait, könnyen megtéveszthető, becsapható volt. Ezért számos barátja is úgy látta, nem volt rátermett politikus, különösen nem válsághelyzetben. (Emigrációjában például közel került a kommunistákhoz, és sokáig naivan hitt a szovjet utópiában.) Ez azonban nem jelenti azt, hogy buta vagy a magyar vezető politikusok átlagánál tehetségtelenebb lett volna. Károlyi politikai rátermettségéről vitáznak a történészek, és többségükben nem tartják rátermett, jó politikusnak. Viszont a jellemtelenségéről szóló vádak, melyeket politikai ellenfelei terjesztettek sem elfogulatlan megfigyelők, sem tettei nem támasztják alá. Valószínűtlen ugyanis, hogy egy karrierista, haszonleső ember odahagyná azt az arisztokrata „klubot”, melynek megbecsült tagja volt, és a kétes hírű és jövőjű demokraták közé áll, majd a saját földjét szegény emberek között osztja fel. Mindez csak lelkiismereti okokkal, meggyőződésével magyarázható. Azt is terjesztették, hogy földjei valójában el voltak adósodva, ez azonban nem igaz: birtoka nagy része különben is ún. hitbizomány volt, amire hitelt nem lehet felvenni.

HOLOKAUSZT- TAGADÁS

BEVEZETŐ GONDOLATOK A HOLOKAUSZTTAGADÁSRÓL

A holokauszttagadók (vagy azok, akik a náci népirtás méretét a források ellenében kisebbitik) elsősorban technikai részletekkel foglalkoznak: kétségbe vonják a gázkamrák vagy gázautók működését vagy olyan forrást várnak, melyben Hitler részletezően elrendeli ezek működtetését. Az ezzel kapcsolatos állításaik többségét a tudomány megcáfolta, ahogy ez az egyes alfejezetekben olvasható. (Voltak valóban téves állítások is, például a halottak ipari felhasználása.) A nácik tömeggyilkosságainak lényege azonban – amiket a zsidók, romák, betegek illetve lengyelek, oroszok, szovjet hadifoglyok stb. ellen, gyakran a leigázott népek

együttműködésével elkövettek – nem a gázkamra. A lényeg embercsoportok tudatos és tervszerű, államilag szervezett elpusztítása, a technikától függetlenül (bár kétségtelenül az iparszerű eljárás az egésznek még döbbenetesebbé teszi). Ennek előkészületei pedig nyilvánosan történtek: a szélsőjobboldali sajtó lelkesen megírta mindenhol, és mindenki láthatta is például, hogy a zsidókat ruhájukon megjelölték, minden vagyonuktól megfosztották, gettóba zsúfolták, vagonokba tették, gyerekekkel és öreg betegekkel együtt. Ha dolgozni szállítottak volna mindenkit, a munkaképteleneket nem vitték volna el. Az utánuk maradt vagyont felosztották, mert tudták, hogy nem jönnek vissza. A magyar vidék zsidósága eltűnt: számos településen a lakosság negyedét adták a zsidók, így egész lakónegyedek ürültek ki, amit a korabeli sajtó is megírt. A vidéki zsinagógák a háború után raktárakká váltak, vagy széthordták a köveiket. Ezek a látványos tények – a vezető nácik nyilatkozataival együtt – önmagukért beszélnek.

A holokausztról szóló anyagot nem a felszabadított táborok rabjainak, a feltárt tömegsírok tetemeinek sokkoló fényképeivel illusztráltuk (aki keres, bőven talál ilyet az interneten). Az írások elején főleg olyan, különböző anyanyelvű zsidó, roma gyerekek képei láthatók, akiket deportáltak, és ennek folytán áldozatául estek a náci emberirtásnak. (A Szerk.)

A NÉMET POLITIKAI VEZETÉS NEM HAJTOTTA VÉGRE EMBEREK TÖMEGES LEGYILKOLÁSÁT A VILÁGHÁBORÚ IDEJÉN

Állítás:

A német politikai vezetés nem tervezte és nem hajtotta végre emberek tömeges legyilkolását a világháború idején.

Cáfolat:

Nem igaz, tudatosan tervezték emberek millióinak lemészárlását, éhen-halasztását, például szovjet hadifoglyok milliói pusztították el.

Bővebben:

A német legfelsőbb vezetés 1939-től fogva tudatosan az értéktelennek tekintett emberek millióinak kiirtását tervezte – mivel számításaik szerint Kelet-Európa népességfelesleggel rendelkezik. Az 1940-től különféle tervek születtek Kelet-Európa átrendezésére, tömeges deportálás és megsemmisítés által. 1941. május 23-án a Wirtschaftstab Ost megbeszélésén a Volgáig tartó német telepítési tervek megvalósítása esetén már 30 millió halálos áldozattal számoltak. Göring 1941 novemberében Ciano olasz külügyminiszternek is beszámolt arról, hogy egy éven belül Oroszországban 20-30 millió ember fog éhen pusztulni. Bár a Wehrmacht tábornokai közül az effajta tervekkel sokan nem értettek egyet és voltak hadifogolytáborok, amelyeknek parancsnokai igyekeztek emberségesek maradni, ténykérdés, hogy a szovjet hadifoglyok kb. fele az éheztetés és egyéb módszerek miatt elpusztult. Csak azért nem pusztult el az összes szovjet hadifogoly, mert 1942-től munkaerejük felértékelődött.

A DEMOGRÁFIAI ADATOK SZERINT NEM HALHATOTT MEG HATSZÁZEZER MAGYAR ZSIDÓ

Állítás:

Magyarország lakossága 1941-ben 9 316 074 fő volt, 1949-ben 9 204 799 fő, tehát nem halhatott meg hatszázezer zsidó a világháború idején.

Cáfolat:

Nem igaz, az 1938-as (trianoni) országterület lakosságának számát nem lehet az 1941-es területen élt, kb. 5 millióval több lakossal „öszetéveszteni”.

Bővebben:

1938-1941. között az I. és II. bécsi döntéssel, valamint saját „erőből” visszakerült Magyarországhoz a történelmi Felvidék déli sávja (67 876 zsidóval), Kárpátalja (78 027 zsidóval) és Észak-Erdély (164 052 zsidó). Edmund Veessenmayer teljhatalmú német megbízott és Ferenczy László csendőr alezredes 1944. május-júliusi jelentései szerint 437 000 vidéki zsidó deportáltak Magyarországról, többségüket Auschwitz-Birkenaubá. Több tízezer fegyvertelen zsidó munkaszolgálatos pusztult el a világháború idején. Kb. 18 000 Magyarországról deportált zsidót még 1941. augusztusában Kamenyec-Podolszkijnál mészároltak le a németek. A nyilas rémuralom zsidó áldozatainak számát kb. 50 000-re becsülhetjük.

Európa roma lakosságának is jelentős részét (a megszállt területeken kb. a cigányok 70%-át) meggyilkolták. A Porrajmos (roma holokaszt) hazai áldozatairól nincs pontos adat, mindenesetre több tízezerre tehető a számuk.

A legkülönbélebb életkorú, vallású, társadalmi helyzetű magyarországi áldozatok élettörténetét lehet megnézni néhány perces videókon a [Centrópa](#) honlapján. A hazai zsidók sorsáról részletesen beszámol a [Holokaszt Magyarországon](#) honlap. Az egyik legszebb magyar film a vészkorszakról a [Jób lázadása](#). A budapesti olasz embermentő, Perlasca tevékenységéről is készült [játékfilm](#). A romák sorsáról szól a [Porrajmos](#) című magyar dokumentumfilm.

AZ EUTANÁZIA-PROGRAMBAN GYÓGYÍTHATATLAN BETEGEKET GYILKOLTAK CSAK MEG

Állítás:

Az eutanázia-programban súlyos fájdalomtól szenvedő, gyógyíthatatlan betegeket gyilkoltak csak meg, gondos orvosi vizsgálat után.

Cáfolat:

A betegeket, elsősorban a munkaképtelen elmebetegeket nem vizsgálták meg, dossziék alapján döntöttek sorsukról

Bővebben:

Nem vizsgálták meg gondosan azokat, akiket legyilkoltak és nem fájdalomtól szenvedő, gyógyíthatatlan betegeket öltek meg. A Belügyminisztérium jelentéstételre szólította föl az elmeegógyintézeteket, minden egyes ápolójukról kérdőívet kellett kitölteni, megjelölve az illető származását (faját), egészségi állapotát, különös hangsúllyal munkaképességére. Egy-egy szakértő átlagosan 150 dossziét kapott, a háborús veteránokat, front-kitüntetések birtokosait mentesítették. Általában nem vizsgálták meg az elmebetegeket, dossziék alapján öltek, néha az ápolókat meghallgatták, de a kezelő orvosokat nem.

AZ EINSATZGRUPPÉK CSAK PARTIZÁNOKAT ÖLTEK MEG

Állítás:

Az SS különleges gyilkoló különítményei, az Einsatzgruppék csak partizánokat öltek meg,

Cáfolat:

Nem igaz, százezrével gyilkoltak meg zsidó gyerekeket, öregeket, munkaképes és munkaképteleneket egyaránt

Bővebben:

Az Einsatzgruppe tagjai rendszeresen jelentették azt Berlinbe, hogy öldököltek. Tömeggyilkosságaikban részt vettek ukrán, litván stb. kollaboránsok, és német tartalékos rendőri zászlóalj tagjai. Egykorú jelentéseiken kívül tömeggyilkosságaik bizonyítékai a német megszállás alól felszabadult területeken talált tömegsírok is.

A NÉMET VEZETÉS TERVE EURÓPAI ZSIDÓK MADAGASZKÁR SZIGETÉRE TÖRTÉNŐ KITELEPÍTÉSE VOLT

Állítás:

A német vezetés nem tervezte a zsidók tömeges legyilkolását, fő céljuk az európai zsidók Madagaszkár szigetére történő kitelepítése volt

Cáfolat:

Nem igaz, a Madagaszkár-tervet 1940 őszén a náci vezetés végleg elvetette

Bővebben:

Mind a Külügyminisztérium, mind az SS zsidóügyi szakértői kidolgoztak terveket az európai zsidók Madagaszkár szigetére történő telepítéséről. 1940 folyamán, miután kiderült, hogy Nagy Britanniát nem tudják legyőzni, és Hitler úgy döntött, hogy a Szovjetunió ellen fordítja hadseregét, a Madagaszkár-tervet végleg elejtették. A wannseei konferencián (1942. január 20.) már egyértelműen az európai zsidók keletre (vagyis a megszállt szovjet területekre) telepítéséről tárgyaltak.

Joseph Goebbels 1942. március 27-én ezt írta a naplójába: „Lublinnal kezdve a Főkormányzóság zsidóit keletre telepítik. Az eljárás valóban barbár és itt nem lehet pontosabban leírni. Nem sok marad a zsidókból. Egészében elmondható, hogy körülbelül 60 százalékukat likvidálni fogják és csak körülbelül 40 százalékukat lehet kényszermunkára igénybe venni.”

NEM LÉTEZTEK GÁZ-TEHERAUTÓK

Állítás:

Nem léteztek gáz-teherautók, nincsenek ezekkel kapcsolatos eredeti dokumentumok, egyetlen ilyen teherautó sem maradt fenn

Cáfolat:

Nem igaz, eredeti levéltári dokumentumok sora bizonyítja, hogy ilyen gáz-teherautókat, amelyek szigetelt rakterébe vezetett kipufogógázzal ölték az „utasokat”, léteztek

Bővebben:

Az Einsatzgruppék kaptak néhány elgázosító teherautót. Ezekkel úgy ölték meg a zsidókat, hogy a raktérbe vezették a kipufogógázt, és mialatt a jó előre megásott tömegsírokhoz értek, az „utasok” már meg is haltak. A gáz-teherautókat már használták az eutanázia-program során is, de tömeges bevetésükre a keleti fronton és Szerbiában került sor. A tömeggyilkos kommandók tagjait ugyanis eleinte nagyon megviselte a gyermekek és nők agyonlövése, az ő idegeiket akarták megkímélni a gáz-teherautókkal. Az új típusú gáz-teherautókat 1941 októberében a sachsenhauseni lágerben próbálták ki, szovjet hadifoglyokon. 1942 tavaszára 20 darab ilyen teherautó készült el. A gáz-teherautók működése annyira közismert volt a keleti fronton, hogy nem csak a katonák, hanem a lakosság is „halálkocsiknak” nevezte ezeket. Több, egykorú és a nürnbergi katonai törvényszék bizonyító anyagai közé is bekerült dokumentum tanúskodik arról, hogy ezekkel a teherautókkal több probléma volt. A rossz szovjet utakon gyakran elromlottak, az alkatrész-utánpótlás pedig akadozott. Sok üzemanyagot fogyasztottak, hideg időben a motorok gyakran csődöt mondtak stb.

TECHNIKAILAG NEM VOLT LEHETSÉGES GÁZKAMRÁKBAN MEGGYILKOLNI HATMILLIÓ ZSIDÓT

Állítás:

Technikailag nem volt lehetséges gázkamrákban meggyilkolni hatmillió zsidót.

Cáfolat:

Igaz, a haláltáborokban (Auschwitz-Birkenau, Lublin-Majdanek, Sobibor, Chelmno, Treblinka, Belzec) kb. hárommillió embert gyilkoltak meg.

Bővebben:

Technikailag lehetséges volt naponta több ezer embert például Auschwitzban meggyilkolni és holttestüket krematóriumokban, illetve a laza talajba ásott nagy gödrökben (1944-ben) elégetni. A krematóriumok teljesítménye állandóan hullámzott, az évszakonként változó hőmérséklet, vagy a gázkamrákban megöltek és elégetésre szántak számától is nagymértékben függött. Ha a krematóriumok jól működtek és a kémények is bírták a terhelést, akkor a napi kapacitás elérhette a 8 000 főt is. 1944-ben, a magyar akció alatt a krematóriumok és hullaégető gödrök együttes „termelékenysége” elérhette a napi 10-20 000 hullát is.

MEGÁLLAPÍTOTTÁK, HOGY AZ AUSCHWITZI GÁZKAMRÁK FALÁBAN NEM TALÁLHATÓ HIDRO-CIANID MARADVÁNY

Állítás:

Amerikai és európai gázkamra-szakértők megállapították, hogy az auschwitzi gázkamrák falában nem található hidro-cianid maradvány.

Cáfolat:

Igaz, de ezek a „szakértők” nem tudják, hogy a szabad levegőn néhány év alatt a hidro-cianid elpárolog.

Bővebben:

Fred Leuchter önjelölt kivégzési-technika szakértő kutatásait a holokauszt-tagadók finanszírozták. Auschwitzban és Majdanekben mintákat vett, és nem talált hidrocianid-sav maradványokat. 1988-ban Torontóban Ernst Zündel német-kanadai holokauszt tagadó perében Leuchter „bizonyítékairól” kiderült, hogy hamisak. Még azt sem tudta, hogy szabad levegőn, széllel, esővel rendszeresen kapcsolatba kerülve a hidrocianid néhány év alatt lebomlik, pedig ezt még kezdő vegyészmérnök hallgatók is tudják.

A nácik a legtöbb embert az auschwitzi táborban ölték meg. A holokauszt számos áldozatának egyéni sorsáról lehet olvasni ezen a [weblapon](#).

LEGENDÁK A KOMMUNIZMUSRÓL

1945 ÉS 1948 KÖZÖTT DEMOKRÁCIA VOLT MAGYARORSZÁGON

Állítás:

1945 és 1948 között demokrácia volt Magyarországon.

Cáfolat:

A szovjet befolyás és a kommunista párt lehetetlenné tették, hogy minden demokratikus párt induljon a választásokon, és hogy a győztes ténylegesen gyakorolja a hatalmát. A szabadságjogokat súlyosabban sértették, mint korábban az első két zsidótörvény (németek kitelepítése).

Bővebben:

A demokrácia számos kelléke megvolt (többpártrendszer, parlament, választások), azonban a demokratikus intézmények működését korlátozta a szovjet megszállásra épülő idegen befolyás és az erre támaszkodó kommunista párt „túlhatalma”. Valójában korlátozott parlamentizmus és korlátozott demokrácia működött 1945 és 1947 között, amit 1947-48-ban számoltak fel. A szovjetek 1945-ben nem is engedték demokratikus jobboldali pártok indulását. Ezt követően pedig a kisgazdák választási győzelme ellenére olyan koalíciós kormányzást erőltettek az országra, melyben a kommunista pártnak biztosították a kulcspozíciókat (belügyminisztérium, politikai rendőrség, Gazdasági Főtanács). Ezt ők arra használták fel, hogy politikai ellenfeleiket kiszorítsák, hamis összeesküvések kreálásával, megfélemlítéssel.

Azok, akik demokráciának tartják az 1945 utáni koalíciós korszakot, az azt megelőző és azt követő időszakhoz hasonlítva emelik ki, s egyben némileg túl is értékelik a kétségtelenül meglévő demokratizálódási tendenciákat. Hajlamosak figyelmen kívül hagyni még a németek kitelepítését is, melynek során magyar állampolgárok tömegét fokozták le másodrendűvé és üldözték el marhavagonokba zsúfolva az országból, a kollektív bűnösség elve alapján. Elfelejtik a „bélistázást”, aminek során a közigazgatásból és a közintézményekből tízezer számra bocsájtották el politikai okokból az alkalmazottakat, az 1947-es választójogi korlátozásokat (több mint 700 000 választó választójogát vették el mondvacsínált okból) és a választási csalásokat (1. az ún. „kék cédulákkal” sok kommunista többször szavazott, 2. az eredményeket meghamisították a belügyminisztériumban, 3. a Függetlenségi párt mandátumait jogtalanul megsemmisítették). Elfelejtik Kovács Béla és Nagy Ferenc erőszakos eltávolítását a Kisgazdapárt, illetve a kormány éléről 1947-ben.

Igaz, az 1946. évi I. tc., a köztársasági törvény preambuluma első ízben kodifikálta a magyar jogtörténetben az emberi jogokat, ám e jogokat nem védték független bíróságok, így az állampolgároknak jogsérelem esetén nem volt hova fordulniuk.

További olvasmányok:

Palasik Mária: *A Kisgazdapárt felbomlásására irányuló kommunista taktika lépései*. In *A fordulat évei 1947–1949*. Bp., 1956-os Intézet, 1998. 113–128.
Rainer M. János: *A magyarországi fordulatok és a szovjet politika, 1944–48. Rubicon, 1998/4-5.*

A HAZAI NÉMETEK KITELEPÍTÉSÉRŐL NEM TEHETÜNK, NAGYHATALMAK ERŐSZAKOLTÁK RÁNK

Állítás:

A hazai németek kitelepítéséről nem tehetünk, nagyhatalmak erőszakolták ránk.

Cáfolat:

A kitelepítést a magyar kormány kezdeményezte: ezzel akarta csökkenteni a hazai társadalmi feszültségeket és külpolitikai előnyökhöz jutni.

Bővebben:

Még tankönyvekben is olvashatjuk azt, hogy a magyarországi németek (a svábok) kitelepítését a potsdami konferencia, illetve a SZEB (Szövetséges Ellenőrző Bizottság) döntése írta elő számunkra, úgy tüntetve fel, mintha ez külső kényszerből történt volna. Pedig a magyar kormányának kezdeményező szerepe volt a németek kitelepítésében.

A győztesek az 1945 augusztus elején elfogadott potsdami határozatukban tették lehetővé, hogy Csehszlovákia, Lengyelország és Magyarország Németországba telepítse német nemzetiségű polgárait. Azonban a kitelepítést nem a győztesek kezdeményezték, hanem a magyar ideiglenes kormány kérte, még jóval a potsdami konferencia előtt. A háború után elvesztett területekről menekülő magyarok (mintegy 300 ezer fő) letelepítését kívánta a magyar kormányzat a hazai németiség kárára megvalósítani. Másrészt a németek földjével bővíteni akarta a szegényparasztok között szétosztható területek mennyiségét is. Abban is reménykedett, hogy ezzel Magyarországot a német lakosság áldozatának tüntetheti fel. Ez azonban éppen fordítva sült el: a csehszlovák kormány ugyanis a magyar kitelepítési törekvésben hivatkozási alapot látott arra, hogy ő meg a felvidéki magyarokat telepítse ki.

A koalíciós pártok közül csak a szociáldemokrata párt (SZDP) utasította el következetesen a kitelepítést, ezzel szemben a kommunista párt (MKP), a Kisgazdapárt (FKGP) és a Parasztpárt egyet értett

az 1945. május 14-i pártközi értekezleten abban, hogy a hazai németek náci szervezetének (Volksbund) egykori tagjait és családjaikat ki kell telepíteni. Ezért a magyar kormány 1945 májusában 200-250 ezer „fasiszta” német kitelepítéséhez kért szovjet hozzájárulást, hozzátéve, hogy őket „Németországnak olyan területére telepítsék át, amely a Szovjetunió haderőinek megszállása alatt áll.” (Valójában a Volksbund tagsága csak mintegy 150 ezerre rúgott.)

Később a SZEB helyettes szovjet vezetője, Szviridov tábornok a kollektív bűnösség elve alapján 400-450 ezer német, vagyis a teljes hazai némettség kitelepítésére szólított fel, abból a megfontolásból, hogy legyen hová toloncolni a szlovákiai magyarokat. Épp ezért a magyar kormány ekkor a létszámot csökkenteni próbálta, hogy ezzel a magyarok kitelepítését nehezítse. Másrészt ha a magyar kormány elfogadja a kollektív bűnösség elvét, akkor nehezen tud érvelni a felvidéki magyarok kitelepítésére vonatkozó csehszlovák törekvésekkel szemben. Az 1945 novemberében kormányra kerülő Tildy-kormány decemberben mégis elfogadta a kollektív bűnösség elvére épülő kitelepítési tervet. (Az előterjesztő Nagy Imre, kommunista belügyminiszter volt.)

A két és fél évig húzódó telepítések során mintegy 180-200 ezer magyarországi sváb kényszerült elhagyni szülőföldjét. A kitelepítettek állampolgársága megszűnt, javaik az államra szálltak.

A kitelepítés embertelen és erőszakos volt. Nemcsak hogy nem járt külpolitikai előnnyel, de gazdasági értelemben is megkérdőjelezhető, hiszen az ország kimagaslóan szorgos és eredményes mezőgazdasági termelőit és iparosait vesztette el.

További olvasmányok:

[A csehországi németek kitelepítéséről](#)

[Honlap a sváb kitelepítésről](#)

[Visszaemlékezés részletek a kitelepítés szemtanútól](#)

A MAGYAR TÁRSADALOMNAK NINCS SZEREPE A KOMMUNISTA DIKTATÚRA GYORS KIÉPÜLÉSÉBEN

Állítás:

A hazai németek kitelepítéséről nem tehetünk, nagyhatalmak erőszakolták ránk.

Cáfolat:

A kitelepítést a magyar kormány kezdeményezte: ezzel akarta csökkenteni a hazai társadalmi feszültségeket és külpolitikai előnyökhöz jutni.

Bővebben:

Ahol a Vörös Hadsereg volt a „felszabadító”, mint Magyarországon, a sztálini Szovjetunió katonai jelenlétét mindenhol kommunista diktatúra kiépítésére használta fel. Ez azonban nem jelenti azt, hogy hazai társadalmi és politikai viszonyok semmiféle szerepet ne játszottak volna ennek viszonylag gyors kiépülésében.

A kiszagdák, a szociáldemokraták és a Nemzeti Parasztpárt is számos esetben hozzájárult a kommunista párt (MKP) pozícióinak megerősödéséhez, részben rossz helyzetértékelésüknél és naivitásuknál fogva. Úgy hitték például, hogy majd az MKP képes lesz kieszközölni a szovjet hatóságoknál a Szovjetunióban sínylődő magyar hadifoglyok és elhurcolt polgári személyek hazaengedését, vagy a háborús jóvátétel feltételeinek enyhítését, továbbá a békeszerződés negatív következményeinek mérséklését.

Sok emberben élt az igazodási vágy, egyfajta túlzott alkalmazkodás: az amúgy is győztesnek ítélt mellé sorakoztak fel. Az elmúlt évszázad tapasztalataiból azt szűrték le, hogy a hatalmasságokkal nem érdemes ujjat húzni.

Ugyanakkor a kommunista párt az ígéreteivel számos társadalmi csoportot befolyásolni tudott, és sok esetben meg is tévesztett – részben vonzó ígéreteivel, nemzeti retorikájával, illetve taktikai lépéseivel. A vészkorszakot túlélte és visszatért zsidóság jelentős részét nyerték meg a kommunisták azáltal, hogy diszkriminációtól mentes jövőt és múlttól való szabadulást ígértek, sőt olyan pozíciók elérését is, amiket korábban zsidó származásúak nem tölthettek be (például a rendőrségnél, államvédelemnél, ahol a fegyver sokszor a korábbi üldözöttek kezébe került). Ugyanakkor a „kisnyilasoknak” is feledést és megbocsátást ajánlottak, ha belépnek a kommunista pártba.

A kommunizmus utópiája a munkásság mellett elsősorban az értelmiséget „csábította el”. Olyan új eszméket, vonzó jövőképet kínált, aminek nagyon sokan nem tudtak ellenállni: például egyenlőséget, igazságosságot, racionálisan megszervezett gazdaságot, tudományos tervezett jövőt, az emberben rejlő képességek kiteljesítését és ideális közösségi társadalmat. Sokak számára a kommunizmus csak a diktatúra kiépítését követően lepleződött le – többek között ez a kiábrándulás vezetett el az 56-os forradalomhoz.

További olvasmányok:

Rév István: Miért győzött oly elviselhetetlenül könnyen a kommunizmus Magyarországon? Rubicon, 4. 1993/7.

Ungváry Krisztián: Magyarország szovjetizálásának kérdései

Palasik Mária: A Kiszagdapárt felbomlásztására irányuló kommunista taktika lépései.

AZ ÜGYNÖKÜGYEK LÉNYEGTELENEK: MINDEN RENDSZERBEN VAN ILYEN

Állítás:

Az ügynökügyek lényegtelenek: minden rendszerben van ilyen.

Cáfolat:

A diktatúrák titkosszolgálatainak más a viszonya a társadalomhoz: fontos szerepük van az elnyomásban, a megfélemlítésben, egyéni tragédiák sokaságában.

Bővebben:

Valóban minden állam rendelkezik a titkosszolgálatokkal, ám azok eltérő jelleggel működnek diktatórikus és demokratikus rendszerekben. A diktatúrák titkosszolgálatai ugyanis nemcsak az állam biztonságát szolgáló szokásos területeket, így például a kémelhárítást, a hírszerzést, a határellenőrzést – vagy újabban a drogkereskedelmet – vonják ellenőrzésük alá, hanem a polgárok életének minden mozzanatát kontroll alatt igyekeznek tartani, mivel minden állampolgárban, aki a hivatalos ideológiától eltérően gondolkodik, potenciális ellenséget látnak. Ezért ki akarják deríteni állampolgáraik gondolatait, magánkapcsolatait, életük minden mozzanatát, ami pedig egy jogállamban magánügy, és védelem alatt áll. Míg egy jogállamban a titkosszolgálatok politikai befolyástól mentesen, nyilvános felügyelet és törvényi szabályozás alapján végzik tevékenységüket, addig a fentiekből következően a kommunizmus évtizedeiben – akárcsak minden diktatúrában – a „szervek” egy ellenőrizetlen hatalmat szolgálnak, és gyakorlatilag bármit meg is tehetnek.

Ebből következően mindenki félhetett, hogy munkatársai, jó ismerősei elárulják a hatalomnak, hogy miket beszél, ezért az egész korszakra ránehezedett a bizalmatlanság és szorongás légköre. Igaz, ez a Kádár-korban jóval enyhébb volt, és jobban érintette az értelmiséget, mint azokat, akik nem érdeklődtek a (politikai) eszmék iránt. emberek. De az állampolgárnak félnie kellett attól is, hogy maga is beszervezetté válik: megszarolják, például gyermekeinek boldogulását veszélyeztető fenyegetéssel rákényszerítik, hogy jó ismerőseiről rendszeresen jelentéseket írjon. Ilyen egy jogállamban nem fordulhat elő, mert a megszarolt a független hatóságokhoz, bírósághoz fordulhat feljelentésével. A zsarolással beszervezett ügynök ekkortól kezdve egyszerre rettegethet a hatalomtól, és attól, hogy barátai leleplezik. A hatalom azokat, akiket börtönbe vetett csak a szabadságuktól fosztotta meg, de a zsarolással beszervezett ügynököket – gyakran emberi gyengeségükkel élve vissza – az önbecsülésüktől, személyiségük autonómiájától is megfosztotta.

Természetesen sok ügynök haszonszerzésből, vagy a hatalom iránti önkéntes lelkesedésből jelentett. A közelmúlt megismerésének legfájdalmasabb hozadéka az a felismerés, hogy a diktatúra a társadalom egy bizonyos részének hathatós közreműködésével funkcionált. Az ügynökök így egyéni tragédiák sokaságához járultak hozzá: sokan ellenfeleiket, sőt sokan „barátaikat”, „szerelmeiket” árulták el és juttatták börtönbe vagy hóhérrézre gonoszságból, féltékenységből vagy gyáva-ságból. Mások „csak” tönkretették egy tisztességes „vetélytárs” karrierjét. Olyanok tisztességes és bátor emberek is voltak szép számmal, akik a zsarolásnak mertek ellenállni, kockáztatva szabadságukat és karrierjüket – ez inkább csak 1953 után volt lehetséges. Az ügynököknél fontosabb szereplői voltak az elnyomó rendszernek a hivatásos állomány, a szigorúan titkos állományú tisztek (SZT-tisztek), illetve a tartótisztek, akik beszervezték és foglalkoztatták az ügynököket, ezek főnökei, akik ügynökök beszerzésére adtak ki parancsot, továbbá azok a vezető politikusok, akik megrendelték és olvasták a jelentéseket: ők voltak az elnyomó gépezet valódi működtetői. Azonban ebben a rendszerben mindenki félt, a politikusok is, gyakran épp az általuk működtetett szolgálatoktól, hisz politikai bukásuk esetén maguk is áldozatul eshettek.

A KÁDÁR-KOR AZ ANYAGI GYARAPODÁS ÉS A JÓLÉT BÉKÉS, BOLDOG KORSZAKA VOLT

Állítás:

A Kádár-kor az anyagi gyarapodás és a jólét békés, boldog korszaka volt.

Cáfolat:

A Kádár-korban valóban volt jelentős életszínvonal-emelkedés, de ez viszonylagos és sok árnyoldala is volt (önkizsákmányolás, egészségi mutatók, eladósodás stb.).

Bővebben:

A Kádár-kori életszínvonal értékeléséhez több viszonyítási pont van: egyrészt a környező szocialista országok viszonyai, másrészt a korábban velünk hasonló fejlettségi szintről induló nem szocialista országoké. Utóbbi esetben az összehasonlításból kedvezőtlen eredménnyel kerülünk ki.

Míg ugyanis az egy főre jutó nemzeti jövedelem terén a háború előtt (1937-ben) Magyarország (120 \$) megelőzte Spanyolországot (95), Portugáliát (93), Görögországot (92) és hasonló szinten volt Olaszországgal (135), addig a szocialista kor végére jelentősen megváltozik a helyzet. 1993-ban az egy főre eső magyar nemzeti jövedelem (6 ezer \$) harmadát sem tette ki az olasznak (18,5), felét sem a spanyolnak (13,7), és nagyjából fele annyi volt, mint a portugál (12) vagy a görög (11). Ez a lemaradás azonban még inkább jellemezte a többi szocialista országot. Vagyis a szocialista gazdaság súlyos lemaradást okozott, ami az elosztható javak csökkenése miatt az életszínvonalban is érződött. (Az 1993-as számoknál a vásárlóerő paritáson számolt nemzeti jövedelmet néztük; hagyományos számolás esetén a helyzet még rosszabb lenne a szocialista országokra nézve.)

Más kérdés, hogy a javak elosztása a Kádár-korban arányosabb volt, mint a szabad piaci országokban, vagyis a leggazdagabb és legszegényebb rétegek között jóval kisebb volt a különbség.

A reáljövedelem (vagyis a jövedelmek tényleges vásárlóereje) 1950-től 1990-ig majdnem négyszeresére növekedett, ez valóban igen nagy életszínvonal-növekedés. Különösen meredek volt az 1956 és 1975 közötti időszakban, de ezután is nőtt. Igaz, a bérek vásárlóértéke 1978-tól csökkenni kezdett, így azok,

akik csak bérből éltek azoknak az életszínvonala romlott, de a második gazdaság (a magánvállalkozások) olyannyira tudta ezt pótolni sokaknál, hogy átlagosan továbbra is reáljövedelem-növekedés jellemzi a magyarokat. Javulást jelentett továbbá az óvodai, bölcsődei ellátás kiterjedése, a kisgyermeket otthon nevelő anyáknak három évig járó egységes GYES és egy évig járó, jövedelemarányos GYED fizetése, a szabadság és nyaralás szélesebb körű elterjedése (SZOT üdülők hálózata). A jólét érzetéhez hozzájárult a szabadságfok növekedése a kultúra és az utazás terén, legalábbis a Rákosi-korhoz képest.

Jól kifejezi az egyszerű emberek életszínvonalának emelkedését, hogy az egy főre jutó húsfogyasztás 1938 és 1990 között több mint kétszeresére nőtt, (34 kg, 75 kg), a tejtermékeké a zöldségek, gyümölcsöké másfélszeresére. Javultak a lakásviszonyok. Míg 1920-ban 100 lakásban átlagosan 430 ember lakott, addig 1941-ben 382, 1990-ben pedig 263. A szocialista kori javulás tehát az ütemet tekintve nem gyorsabb, mint a Horthy-koré, de ha a szobák számát és a komfortfokozatot (víz, villany, gáz, csatorna) is nézzük, a helyzet kedvezőbb. Rohamosan terjedtek a háztartási gépek és a gépkocsik, szaporodtak a hétvégi telkek.

Az életminőség egy másik mutatója a születéskor várható átlagos élettartam. Itt viszont más folyamatokat látunk. 1920 és 1965 között folyamatos és meredek növekedés jellemző, ami azt mutatja, hogy az egészségügyi helyzet, a csecsemőhalandóság, gyermekbetegségek, járványok visszaszorítása folyamatos és töretlen a két politikai rendszerben. Ebben az időszakban a férfiaknál 40 évről 68 évig emelkedik a várható életkor. 1965-től azonban, mikor a reáljövedelmek éppen meglódnak, ez a tendencia megáll, és a várható élettartam a nőknél stagnálni, a férfiaknál hanyatlani kezd, majd 1990 után indul megint növekedésnek.

Az elgondolkodtató törés mögött az is lehet, hogy az életszínvonal-emelkedés megfeszített munkával, önkiszákmányolás árán történt: a dolgozók jelentős része munkaidő után „maszekolt” (legális vagy illegális magánmunkát végzett) vagy házat épített.

Így, miközben a magyarok jobban éltek, mint a környező szocialista országok polgárai, vagy a saját felmenőik, aközben az egészségi mutatóik rosszabbak lettek: nagyobb volt a szívbeteg, dohányosok száma és sokkal magasabb volt az alkoholisták és az öngyilkosok aránya is. (A szocializmusban az alkoholfogyasztás és az öngyilkosok arányos száma nagyjából kétszeresére nőtt. Ezek a mutatók is a rendszerváltás táján kezdtek javulni.) A mutatókat nem magyarázza, de hozzájárulhatott, hogy továbbra is diktatúra volt, ha enyhébb változatban is, vagyis fennmaradt igen sok ezzel járó félelem, szorongás és korlát.

Nem felejtethjük el az életszínvonal emelkedés másik árát: a hetvenes évektől felvett hatalmas külföldi kölcsönöket, a térségben páratlan mértékű eladósodást, amit a rendszerváltás után kell törleszteni.

Eközben a szabad piaci országok (például a majdnem hasonló szintről indult Olaszország) sokkal nagyobb életszínvonal emelkedést produkáltak, mégpedig önkiszákmányolás, önpusztítás, egészségügyi romlás és eladósodás nélkül.

További olvasmányok:

Rainer M. János: Kádár János a reformer? (2007)

